

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**GAZİANTEP İLİNDE ANTEPFISTIĞI ÜRETİM
EKONOMİSİ ARAŞTIRMASI**

ÜMRAN ELDOĞAN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI**

KAHRAMANMARAŞ 2013

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GAZİANTEP İLİNDE ANTEPFISTIĞI ÜRETİM
EKONOMİSİ ARAŞTIRMASI

ÜMRAN ELDOĞAN

Bu tez,
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalında

YÜKSEK LİSANS
derecesi için hazırlanmıştır.

KAHRAMANMARAŞ 2013

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü öğrencisi ÜMRAN ELDOĞAN tarafından hazırlanan “Gaziantep İlinde Antepfıstığı Üretim Ekonomisi Araştırması” adlı bu tez, jürimiz tarafından 11 / 02 / 2013 tarihinde oy birliği ile Tarım Ekonomisi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ahmet ŞAHİN (DANIŞMAN)

.....

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, K.S.Ü.

Prof. Dr. İsmet BOZ (ÜYE)

.....

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, K.S.Ü.

Yrd.Doç.Dr. Yusuf NİKPEYMA (ÜYE)

.....

Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı, K.S.Ü.

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. M. Hakkı ALMA

.....

Fen Bilimleri Enstitü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Ümran ELDOĞAN

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

GAZİANTEP İLİNDE ANTEPFISTIĞI ÜRETİM EKONOMİSİ ARAŞTIRMASI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

ÜMRAN ELDOĞAN

ÖZ

Bu çalışmanın amacı Gaziantep ilinde antepfıstığı üretiminin sosyoekonomik yapısını analiz etmektir. Araştırmanın ana materyalini 91 üretici ile yapılan anketlerden elde edilen veriler oluşturmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre işletmelerde antepfıstığı arazi varlığı ortalama 84.4 da, dekara düşen ağaç sayısı 14.4 adet/da, ortalama dekara verim 68.4 kg/da ve ortalama ağaç verimi 4.74 kg/adet olarak saptanmıştır. İncelenen işletmelerde ortalama Brüt Kâr 33890.79 TL, dekar Brüt Kâr 401.55 TL/da ve ağaç başına Brüt Kâr 27.33 TL/adet olarak saptanmıştır.

Üreticilerin %98.5'i ürününü hasattan sonra kurutarak sattıkları tespit edilmiştir. Antepfıstığı üretimini geliştirmeye yönelik teknik, sosyal ve ekonomik çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Antepfıstığı, Gaziantep, Brüt Kâr, Üretim Ekonomisi
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Ocak/ 2013

Danışman: Doç. Dr. Ahmet ŞAHİN

Sayfa Sayısı: 52

PISTACHIO PRODUCTION ECONOMICS RESEARCH IN GAZIANTEP PROVINCE

(M.Sc. THESIS)

ÜMRAN ELDOĞAN

ABSTRACT

The purpose of this study is to analyze the social and economic structure of pistachio producers in Gaziantep province. The main material of this study consisted of data obtained from surveys made by 91 producers.

The results show an average 8.44 ha of land of pistachio farms, the number of trees per hectare 41.4 number/ha, the average yield per hectare 684 kg /ha and the average yield of the tree is 4.74 kg /number, respectively. Gross Profit 33890.79 TL per the studied farms, hectares Gross Profit 4015.5 TL/ha and Gross Profit per tree 27.33 TL/number respectively.

It was found that 98.5 % of producers sell their harvested product after drying. Technical, social, and economic studies are needed to improve pistachio production in the region.

Key Words: Pistachio, Gaziantep, Gross Profit, Production Economics

Kahramanmaraş Sütçü İmam University
Institute for Graduate Studies in Science and Technology
Department of Agricultural Economics, February/2013

Supervisor: Assoc.Prof.Dr. Ahmet ŞAHİN

Page number:52

GAZİANTEP İLİNDE ANTEPFİSTİĞİ ÜRETİM EKONOMİSİ ARAŞTIRMASI

ÖZET

Antepfıstığı üretimi, kurak alanları değerlendirmesi, yoğun işgücü gereksinimi, depolanabilir olması ve gıda sanayi için hammadde olması gibi özellikleri ile öne çıkmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, Gaziantep ilinde antepfıstığı üretiminin ekonomik analizini yapmaktır. Çalışma ile antepfıstığı üretiminde etkili olan sosyoekonomik faktörler belirlenmiştir.

Çalışmanın ana materyalini Gaziantep ilinde antepfıstığı üretimi yapan 91 üretici ile yapılan anketlerden elde edilen veriler oluşturmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre üreticilerin %90 oranında kuru koşullarda antepfıstığı üretimi yapmaktadır. İncelenen işletmelerde antepfıstığı arazi varlığı ortalama 84,4 da, dekara düşen ağaç sayısı 14,4 adet/da, ortalama dekara verim 68.4 kg/da ve ortalama ağaç verimi 4.74 kg/adet olarak saptanmıştır. İşletmelerde ortalama Brüt Kâr 33890,79 TL, dekar Brüt Kâr 401,55 TL/da ve ağaç başına Brüt Kâr 27.33 TL/adet olarak belirlenmiştir. Antepfıstığı değişken masraflarının %63.34'ünü işçilik masrafları oluşturmaktadır. Antepfıstığı üreticileri %19.1'i doğayı ve %17.3'ü ise hastalık ve zararlıları risk kaynağı olarak görmektedir. Ancak sigorta yaptırma oranı sadece %7.69'dur. Üreticilerin %98.5'i ürününü hasattan sonra kurularak sattıkları tespit edilmiştir. Çiftçilerin %90'nı kredi kullanmamaktadır.

Sonuç olarak antepfıstığı, doğal koşulların uygunluğu, teknik ve ekonomik özellikleri bakımından önemlidir. Geleneksel üretim tarzı geliştirilecek çalışmalar ile sosyal ve ekonomik olarak sürdürülebilir olabilir.

PISTACHIO PRODUCTION ECONOMICS RESEARCH IN GAZIANTEP PROVINCE

SUMMARY

Pistachio production assessment in arid areas, intensive labor requirement, that can be stored and raw materials for the food industry due to the fact that important.

The purpose of this research is to make the economic analysis of the pistachio production in Gaziantep province. Study was determined by social and economic factors affecting the production of pistachios.

The main material of this study consisted of data obtained from surveys made by 91 producers.

According to the results 90% of farmers produces pistachio in dry conditions. Studied farms an average 8.44 ha of land of pistachio, the number of trees per hectare 41.4 number/ha, the average yield per hectare 684 kg /ha and the average yield of the tree is 4.74 kg /number, respectively. Gross Profit 33890.79 TL per the studied farms, hectares Gross Profit 4015.5 TL/ha and Gross Profit per tree 27.33 TL/number respectively. Pistachio variable costs 63.34% percent is labor costs.

Pistachio producers 19.1% for nature and 17.3% of the diseases and pests considers as a source of risk. However, for insurance rate is only 7.69%, respectively. Producers 98.5% of product selling drying after harvest and 90% of farmers do not use credit.

In conclusion pistachios, natural conditions, suitability, technical and economic characteristics are important. Traditional production with developed studies may be socially and economically sustainable.

TEŞEKKÜR

Gaziantep ilinde y¼r¼t¼lm¼ő olan bu çalışma, anketlerin yapıldığı işletmelerin ekonomik yapılarına bağlı olarak antepfıőtıėı üretimini etkileyen faktörler incelenmiştir.

Bu araştırmanın y¼r¼t¼lmesi sırasında bana her t¼rl¼ desteği g¼steren ve tezimin baőından sonuna kadar gerçekleőmesinde yardımcı olan danışman hocam Doç. Dr. Ahmet ŞAHİN' e içtenlikle teőekk¼rlerimi sunarım.

Ayrıca, anket çalıőmalarım sırasında yardımını esirgemeyen başta Karkamış Tarım İlçe M¼d¼rl¼ė¼'nde g¼rev yapan Zir. M¼h. Ayőeg¼l PARİM ve Gaziantep niversitesi'nden Mehmet S¼NERCAN' a, Antepfıőtıėı Araştırma Enstit¼s¼'nde g¼rev yapan Zir. Y¼k. M¼h. Serkan K¼SET¼RKMEN'e, Zir. M¼h. Mustafa ÇALIŞKAN' a ve Zir. Y¼k. M¼h. Selçuk ¼ZCAN' a teőekk¼r ederim.

Eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini esirgemeyen aileme, araştırmanın baőından sonuna kadar emeği geçen herkese sonsuz teőekk¼rlerimi takdim ederim.

¼mran ELDOğAN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖZET.....	iii
SUMMARY.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
1. GİRİŞ.....	1
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	6
3. MATERYAL VE METOT.....	10
3.1. Materyal.....	10
3.2. Yöntem.....	10
3.2.1. İşletmelerde Yapılan Anket Sayılarının İlçelere Göre Dağılımı.....	11
3.3. Araştırma Alanları Hakkında Genel Bilgiler.....	11
3.3.1. Nizip İlçesi.....	13
3.3.2. Oğuzeli İlçesi.....	14
3.3.3. Karkamış İlçesi.....	15
4. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	17
4.1. İncelenen İşletmelerin Sosyo-ekonomik Yapıları ve İşletme Organizasyonları.....	17
4.1.1. İncelenen İşletmelerde Aile Büyüklüğü.....	17
4.1.2. İşletmelerdeki Yöneticilerin Eğitim Durumu.....	19
4.2. İncelenen İşletmelerde İşletme Yöneticilerinin Bazı Özellikleri.....	20
4.2.1. İncelenen İşletmelerde Arazi Varlığı ve Arazi Tasarruf Şekli.....	20
4.2.2. İncelenen İşletmelerde Arazilerin Sulanma Durumları.....	21
4.3. İncelenen İşletmelerde Arazi Alanları (da).....	21
4.3.1. İncelenen İşletmelerde Arazi Varlığı.....	22
4.3.2. İncelenen İşletmelerde Ağaç Değeri.....	23
4.4. Antepfıstığı Yetiştiriciliğinin Tercih Edilmesinde Etkili Faktörler.....	23
4.5. Alet Makine Varlığı.....	24
4.6. Antepfıstığı Verimindeki Eksiklikler ve Yetersizlikler.....	25

4.7. Antepfıstığı Yetiştiren İşletmelerin Kredi Kullanma Durumu	26
4.8. Antepfıstığı Yetiştiricilerine Göre İdeal Antepfıstığı Bahçe Büyüklüğü	26
4.9. Antepfıstığı Hasat Zamanını Belirleme	27
4.10. Antepfıstığı Yetiştiricilerinin Üretim Girdileri Hakkındaki Düşünceleri.....	27
4.11. Pazarlanma Yöntemi	28
4.12. Üreticilerin Ürünü Satmadan Önce Pazar Araştırması Yapma Durumu	29
4.13. Tüketicilerin Üreticilerden Çeşit ve Kalite Konusundaki Talepleri	29
4.14. Bazı Üretim Faktörlerinin Antepfıstığı Verimine Etkileri	30
4.15. Antepfıstığı Üretim Bilgileri	31
4.16. Değişken Masraflar.....	33
4.17. Brüt Kâr (Brüt Marj).....	35
4.16. Antepfıstığı Üreticilerine İdeal Üretim Şartları	36
4.17. Antepfıstığı Satış Zamanları	37
4.19. Risk Kaynağı	38
4.20. Antepfıstığı Yetiştiricilerinin Antepfıstığı Tarımına Yönelmesinde Etkili Olan Faktörler	39
4.21. Antepfıstığı Üreticilerinin Tarımsal Üretimi Etkileyen Faktörlere Karşı Aldıkları Önlemler	39
4.22. Antepfıstığı Üretiminde Sigorta Yaptırma	41
4.23. Antepfıstığına İlişkin Sorunlar	42
4.24. Antepfıstığı Üretimine İlişkin Öneriler	43
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	44
KAYNAKLAR.....	48
ÖZGEÇMİŞ.....	52

ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa No
Çizelge 1.1. 2011 Yılı antepfıstığı üretici ülkeler ve üretim miktarları (ton).....	1
Çizelge 1.2. İlçelerin yıllar itibariyle antepfıstığı üretim miktarı	4
Çizelge 3.1. Yapılan anketlerin işletme büyüklüğü ve içlere göre dağılımı.....	11
Çizelge 3.2. Gaziantep İli toplam işletme sayısı ve ekili alan.....	12
Çizelge 3.3. Nizip ilçesi ürün dağılımı	14
Çizelge 3.4. Oğuzeli ilçesi ürün dağılımı	15
Çizelge 3.5. Karkamış ilçesi ürün dağılımı	16
Çizelge 4.1. İncelenen işletmelerin nüfus mevcudu	17
Çizelge 4.2. Yaş gruplarına göre nüfus miktarı ve dağılımı.....	18
Çizelge 4.3. İşletme yöneticilerinin yaş gruplarına göre dağılımı.....	19
Çizelge 4.4. İşletme yöneticilerin eğitim durumu	20
Çizelge 4.5. Üreticilerin Çiftçilik Tecrübesi (Yıl).....	20
Çizelge 4.6. İşletme alanlarının sulama durumları	21
Çizelge 4.7. İşletmelerdeki antepfıstığı alanları (da).....	22
Çizelge 4.8. Uç değerler çıkartıldıktan sonra işletmelerdeki antepfıstığı alanları (da).....	22
Çizelge 4.9. İşletmelerdeki arazi varlığı değeri TL/da	22
Çizelge 4.10. İşletmelerdeki ağaç değeri (TL/adet)	23
Çizelge 4.11. Antepfıstığı yetiştiriciliğinin tercih edilmesinde etkili faktörler.....	24
Çizelge 4.12. Alet makine varlığı	25
Çizelge 4.13. İşletmelerdeki kültürel uygulamalardaki eksiklikler (%).....	25
Çizelge 4.14. Antepfıstığı yetiştiren işletmelerin kredi kullanma	26
Çizelge 4.15. İdeal antepfıstığı bahçe büyüklüğü.....	26
Çizelge 4.16. Antepfıstığı hasat zamanını belirleme	27
Çizelge 4.17. Çiftçilerin girdi fiyatları hakkındaki görüşleri (%)	27
Çizelge 4.18. Ürün pazarlama yöntemi	28
Çizelge 4.19. Pazar araştırması.....	29
Çizelge 4.20. Tüketicilerin çeşit ve kalite üzerine olan ilgileri	29
Çizelge 4.21. Çiftçilerin bilgi eksikliği hissettiği konular (%).....	30
Çizelge 4.22. Antepfıstığı üretim bilgileri	31
Çizelge 4.23. Antepfıstığı satış miktarları ve değerleri	32
Çizelge 4.24. Antepfıstığı brüt üretim değeri oransal dağılımı (%)	32

Çizelge 4.25. İşçilik masrafları (TL/da)	33
Çizelge 4.26. İşçilik masrafların oransal dağılımı (%).....	34
Çizelge 4.27. Değişken masraflar (TL/da)	34
Çizelge 4.28. Değişken masrafların oransal dağılımı (%).....	35
Çizelge 4.29. Brüt Kâr (TL/da)	36
Çizelge 4.30. Antepfıstığı üreticilerine ideal üretim şartları	37
Çizelge 4.31. Yaş satış zamanı	37
Çizelge 4.32. Kuru satış zamanı	38
Çizelge 4.33. Risk kaynağı	38
Çizelge 4.34. Üretimi etkileyen etmenler	39
Çizelge 4.35. Üretimi etkileyen faktörlere karşı alınan önlemler.....	41
Çizelge 4.36. Antepfıstığı üretiminde sigorta yaptırma oranı	41
Çizelge 4.37. Antepfıstığına ilişkin sorunlar	42
Çizelge 4.38. Antepfıstığına ilişkin öneriler.....	43

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa No
Şekil 3.1. Gaziantep il haritası (Kırmızı hatlarla belirlenen bölge).....	13
Şekil 4.1. Pazar araştırması dağılımı	28
Şekil 4.2. Çeşit ve kalite	29
Şekil 4.3. Üretim faktörlerinde bilinmeyenler	30
Şekil 4.4. Antepfıstığı üretiminde sigorta yaptırma	42

1.GİRİŞ

Antepfıstığı, ilk olarak Etiler tarafından Güneydoğu Anadolu’da kültüre alınmıştır (Özbek,1978). Pistacia türleri, kuzey ve güney yarım kürede, 30-45 enlem dereceleri arasındaki yerlerde bulunmakta ve buralardaki iklim koşullarına uygun mikroklimalarda yetişebilmektedir (Bilgen, 1973). Ayfer (1959)’e göre antepfıstığı (Pistacia vera L.)’nın iki anavatanı olup, bunlardan birisi Anadolu, Kafkasya, İran ve Türkmenistan’ın yüksek kısımlarını içine alan Yakın Doğu gen merkezi, diğeri ise Orta Asya gen merkezidir. Tekin ve ark.(2001)’e göre ise, antepfıstığının anavatanı ve kültür merkezi Türkiye, İran ve Afganistan’dır.

Çalışmamızın yapıldığı 2010 yılı verilerine göre dünyada antepfıstığı üretimi 912.179 tondur. İran 446.647 ton/yıl üretimi ile ilk sırada yer alırken, ABD 213.000 ton/yıl ile ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye 128.000 tonluk üretimi ile üçüncü sırada yer almaktadır. Bu ülkeleri 57.300 ton/yıl ile Suriye ve 48.700 ton/yıl ile Çin izlemektedir. Ayrıca, bu ülkelerin 2011 yılı antepfıstığı üretim miktarları da Çizelge 1.1’de verilmiştir (Anonim, 2011a).

Çizelge 1.1. 2011 Yılı antepfıstığı üreticisi ülkeler ve üretim miktarları (ton)

Ülke	Üretim Miktarı	Ülke	Üretim Miktarı
İran	472097	Suriye	55610
A.B.D	201395	İtalya	10801
Türkiye	112000	Yunanistan	9580
Çin	74000	Afganistan	4203

İran ve ABD’de sulu koşullarda ve çoğunlukla birinci sınıf tarım arazilerinde üretim yapılırken, Türkiye ve Suriye’de tamamen kuru koşullarda ve çoğunlukla kıraç arazilerde üretim yapılmaktadır (Anonim, 2013 a).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nin antepfıstığı yetiştiriciliğinde önemli bir yeri vardır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi, antepfıstığının gen merkezlerinden birisi ve ilk kez kültüre alınan yer olması yanında, sahip olduğu kendine özgü ekolojik özellikleri nedeniyle, bu meyve türünün başarılı bir şekilde yetişmesine ve yayılmasına olanak sağlamıştır. Antepfıstığı her bakımdan kanaatkâr bir bitkidir. Yoksul koşullara ve kurağa dayanıklıdır. Bu özelliği nedeniyle, antepfıstığı, Güneydoğu Anadolu’nun kayalık, taşlık, besin elementlerince yoksul ve kireçli topraklarında da yetişebilmektedir. Bu bölgede, sulama suyu sınırlıdır. Yağış 300–500 mm. arasında değişmekte olup, antepfıstığı için yetersizdir.

Hiçbir kültür bitkisi tarafından ekonomik olarak değerlendirilemeyen bu toprakların, antepfıstığı tarımına açılması, ülke ve çiftçi ekonomisi için önemli bir kaynak oluşturmaktadır (Tekin ve ark., 2001)

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde üretimin çoğunluğunu uzun grubu (uzun, kırmızı, halebi) oluşturmaktadır. Bunun nedeni ise gıda sanayinde (dondurma, baklava, tatlı, çikolata vb.) uzun grubu çeşitlerin lezzetli ve görünüş olarak yeşil olmasından kaynaklanmaktadır. Son yıllarda ise yuvarlak gruptan Siirt çeşidi aşılanmaktadır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Gaziantep, Şanlıurfa, Adıyaman, Kahramanmaraş ve Siirt illeri toplam antepfıstığı üretim alanlarının yaklaşık % 95'ine sahip olup toplam antepfıstığı üretiminin % 91,4 bu illerden elde edilmektedir (Anonim, 2010a). Antepfıstığı yetiştiriciliğinde yoğun emek gerektiren üretim söz konusu olduğundan dolayı bu illerdeki kırsal kesim istihdamında antepfıstığı yetiştiriciliği oldukça önemlidir. Yani, bölgedeki kırsal kesimde yaşayan insanların toprağa bağlanması, büyükşehirlere göç etmemesi ve antepfıstığı yetiştiriciliğinin bölgede yaygın olarak bulunması etkin faktör olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca bölgedeki üreticilerin sosyoekonomik yönden gelişmesi ve kalkınması karlı bir üretim olarak algılanan antepfıstığı yetiştiriciliği ile bağlantılıdır. Antepfıstığı işleme sanayi ve pazarlamasının önemli bir kısmı da bu bölgeden yapıldığı için antepfıstığı sektörü bölgenin kalkınmasında ve istihdamında çok önemli paya sahiptir. Özellikle antepfıstığı kuru kırmızı kabuklu olarak pazara sunulan bir ürün olduğu için ürünün satışından sonra işlenerek paketlenip satılması aşamalarında antepfıstığı işleme ve değerlendirme sanayi devreye girmektedir. Ülkedeki antepfıstığı işleme sanayinin büyük çoğunluğu Gaziantep ilinde yoğunlaştığı için antepfıstığı sektörü Gaziantep ilindeki kentsel istihdama da katkı sağlamaktadır.

Antepfıstığı iç piyasada iyi bir fiyat bulmasına rağmen, pazarlamanın yetersizliği, mahalli çeşitlerin çerezlik olarak ihracata uygun olmaması, iç piyasada fiyatın yüksek olması, üretim girdilerinin yüksek olması, periyodisiteden dolayı düzenli üretimin yapılamaması ve rakip ülkelerin uluslar arası pazarda daha ucuz ürün çıkarması nedeni ile ülkemiz, ihracatta gerekli artışı sağlayamamaktadır. İran %50'lik pay ile dünya ihracatında birinci sırada bulunurken ülkemizin dünya ihracatındaki payı ise % 1-5 arasında değişmektedir. ABD ise son yıllarda kendi iç piyasasını doyuracak duruma gelmiş, hatta Uzakdoğu ülkelerine de ihracat yaptığı bilinmektedir (Arpacı ve ark., 1999). Özellikle

ülkemizde antepfıstığı pazarında oluşan ürün çok çeşitlilik göstermekte, homojen tek çeşit pazarlama alışkanlığı gelişmemiş durumdadır.

Modern işletmecilikte, iç ve dış pazar isteklerine uygun, işlemeye elverişli ve yüksek verim veren kaliteli çeşitlerin seçimi oldukça önemlidir. Bunlara dikkat edilmemesi dış piyasada istikrarlı bağlantılar için büyük sorunlar oluşturmaktadır. Ürünün bol olduğu yıllarda anormal derecede fiyatlar düşmekte, ürünün az olduğu yıllarda ise fiyatlar yükselerek dış bağlantılar sekteye uğrayabilmektedir. Dış piyasada daha çok iri, gösterişli ve çıtlama oranı yüksek olanlar tercih edilmektedir. Buna ilaveten iyi ambalajlanan, uygun depo koşullarında saklanan iri ve yuvarlak antepfıstıkları uzun antepfıstığına göre daha yüksek fiyat bulmaktadır (Tekin, 1990).

Dünya antepfıstığı ticareti 2005 yılında yaklaşık 2,54 milyar dolarlık bir hacme ulaşmıştır. Dünya ihracatı 2001–2005 yılları arasını kapsayan dönemde değer bazında %22 ve 2004–2005 yıllar arasında ise %25 oranında bir büyüme göstermiştir (Özden, 2007).

Dönemler itibarıyla Türkiye'nin antepfıstığı dış satımına baktığımızda; 2100 ton – 10000 ton arasında değişim gösterdiği görülmektedir. Türkiye antepfıstığı ihracatının arzulanan seviyeye gelebilmesi için tanıtım çalışmalarına ağırlık vererek özellikle yeşil iç lezzet vurgulanmalı ve albenisi yüksek Siirt gibi çeşitlerin üretimi teşvik edilmelidir (Çalışkan ve ark., 2007).

Önümüzdeki yıllarda ülkemizde sulu koşullarda yoğun yetiştiriciliğin yaygınlaşması üretimin taban araziye yayılması durumunda üretimimizin 2-3'e katlanarak artacaktır ve dünya üretiminde potansiyel olarak hak ettiği yeri alacaktır (Çalışkan ve ark., 2007).

İran'ın en büyük üretici ülke olma özelliğinden dolayı ihraç pazarlarında rakiplerine göre önemli bir üstünlüğü vardır. İran yaklaşık 724 milyon doları aşan ihracat geliri ile dünya antepfıstığı ihracatından %54'lük bir paya sahiptir. İran'ı sırasıyla ABD, Almanya ve Hollanda izlemektedir. Ülkemiz ise dünya antepfıstığı ihracatında %1'lik bir pay almaktadır (Özden, 2007).

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Gaziantep, Şanlıurfa, Adıyaman ve Kahramanmaraş illerinde antepfıstığı üretimi yapılmakta, ülkemiz toplam üretim miktarının % 83,31'i bu illerde gerçekleşmektedir (Çalışkan ve ark., 2012).

Uzun yıllar ortalamasına göre ülkemizdeki antepfıstığı üretiminin yaklaşık % 90'nını Güney Anadolu Bölgesi sağlamaktadır. Bu sebeple ülkemizde Güney Anadolu Bölgesi'nin

önemli bir yeri vardır. Bölge de ise Gaziantep ili öne çıkmaktadır. Ayrıca ülkemizde antepfıstığının işlenmesi pazarlanması ve satışı büyük oranda Gaziantep'ten yapılmaktadır.

Gaziantep ilinde 9 ilçe ve 511 köy merkezinin toplam tarım arazisi varlığı 3 086.109 da alan olup, bunun 830464 da alanını antepfıstığı oluşturmaktadır (Anonim, 2010b). Antepfıstığının en fazla yetiştirildiği ilçeler Nizip, Oğuzeli ve Karkamış ilçeleri olup 2007–2010 yılları arası ortalama üretim miktarı Nizip ilçesinde 15989 ton, Karkamış ilçesinde 4686 ton ve Oğuzeli ilçesinde ise 2196 ton'dur. Toplam 22871 ton üretim bu üç ilçede gerçekleşmektedir. Araştırma alanı olarak seçilen ilçelerden özellikle Nizip ilçesi sosyo-ekonomik gelişmişlik yönünden Gaziantep ilinin öne çıkan ilçesidir. Özellikle bu ilçede antepfıstığı yetiştiriciliği kültürü çok eskilere dayanmakta ve daha bilinçli olarak yapılmaktadır. Nizip ilçesinde antepfıstığı işleme sanayiye de diğer ilçelere göre daha ileri düzeydedir. Ayrıca yıllar itibarıyla üretimde dalgalanmalar görülmektedir bunun nedeni ise periyodisiteden meydana gelmektedir (Çizelge 1.2).

Gaziantep'te antepfıstığı yetiştirilen Oğuzeli, Nizip ve Karkamış ilçelerinin TÜİK verilerine göre, son dört yıllık antepfıstığı üretim miktarlarında; Nizip ilçesi ortalama 15989 ton antepfıstığı üretimi ile Gaziantep ilinin önemli bir antepfıstığı üreticisidir.

Çizelge 1.2. İlçelerin yıllar itibarıyla antepfıstığı üretim miktarı (ton)

İlçe Adı	Yıllar (ton)				Ortalama (ton)
	2007	2008	2009	2010	
Nizip	15.143	18.843	15.659	14.312	15.989
Karkamış	2.850	2.865	6.291	6.736	4.686
Oğuzeli	2.022	2.535	1.878	2.348	2.196

Geçmiş yıllarda antepfıstığı üretimi yapan işletmelerin sosyo-ekonomik yapısını inceleyen bölgesel bazı çalışmalar yapılmıştır. Ancak üretim yapısında son yıllarda ortaya çıkan değişimleri yansıtan güncel ve Gaziantep ili genelini yansıtan bir araştırmaya ihtiyaç vardır.

Bu araştırmanın amacı, Gaziantep ilinde antepfıstığı üretiminin ekonomik analizini yapmaktır. Antepfıstığı üretiminde etkili olan sosyo-ekonomik faktörler belirlenerek analiz

edilmiştir. İşletmelerin pazarlama şekilleri ve zamanlamaları sorgulanmıştır. Üretim ve pazarlama sürecinde ortaya çıkan sorunlar belirlenerek bazı öneriler geliştirilmiştir.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Antepfıstığı konusunda teknik içerikli çok sayıda çalışma yapılmıştır (Duman 1985; Bahcivan, 1987; Nikpeyma, 1990).

Antepfıstığının ekonomisi üzerine yurt içinde ve yurt dışında yapılmış çalışma sayısı oldukça azdır. Bu alanda yapılan çalışmaların bazılarını aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür.

Çakmur (1985), yaptığı araştırmada üretimin yoğun olduğu bazı yörelerde antepfıstığı üretim ekonomisini incelenmiş ve antepfıstığının nasıl değerlendirildiği ortaya konmuştur. Elde edilen ürünün büyük çoğunluğu kurtularak satıldığını, aktif olarak görev yapan kooperatif v.b. kuruluş olmadığından üreticinin komisyoncu ve tüccarla karşı karşıya kaldığını, üreticinin ürününün büyük kısmını, hasattan hemen sonra üç ay içerisinde %49'unu sattığını bildirmiştir. Üreticinin hasattan hemen sonra, ürününü satmasının, kazancının %19 oranında azalmasına sebep olduğunu bu nedenle üreticilerin desteklenmesi gerektiğini belirlemiştir.

Gülçubuk (1991), yaptığı araştırmada, Nizip İlçesinde antepfıstığı üretimi yapan ailelerin sosyo-ekonomik yapıları incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre incelenen ailelerde ortalama aile nüfusu 6,51 ile Türkiye ortalamasının (5,50) üzerinde bulunmuştur. İşletmelerde ortalama 747,2 adet antepfıstığı ağaç varlığı tespit edilmiştir. Bu ağaçların ancak %58'inin meyve veren ağaç olduğu saptanmıştır. Ailelerde ortalama 4,19 Erkek İş Birimi (E.İ.B.) işgücünün %39,54'ünün atıl işgücü olduğu saptanmıştır.

Özsabuncu (1992), Gaziantep ilinde yaptığı çalışmasında bölgedeki işletmelerinin %65-71'nin büyüklüğünün 50 dekardan az olan işletmeler olduğunu, yalnızca %5.71'nin 251 dekarın üzerinde büyük işletmeler olduğunu belirtmiştir.

Tekin (1993), Ülkemizdeki antepfıstığının ağırlıklı olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yetiştirildiğini, son istatistiklere göre ağaç varlığının %88.4'ü ve üretimde ise %94'ünün Gaziantep, Şanlıurfa, Adıyaman, Siirt, Kahramanmaraş illerinden sağlandığını belirtmektedir. Ancak son yıllarda gerek plantasyon, gerekse yabancı *pictacia* türlerinin

aşılması sonucu bu ürünün yeni sahalara kavuştuğu bildirilmiştir. Bazı illerin mikro iklimlerinde olmak üzere 56 ilimizde yetiştiriciliğinin yayılmış olduğunu, antepfıstığı yetiştiriciliğine olan ilginin artarak devam ettiğini, kamu ve özel sektör tarafından üretilen yaklaşık 2 milyon adet antepfıstığı fidan ve çöğürünün her yıl üreticiye satılabildiğini belirtmiştir.

Arpacı ve Atlı (1995), kuru koşullarda yapılan yetiştiricilikte genellikle *Pistacia vera* çöğürü aşısız olarak dikilmekte, 5–6 yıl sonra aşılama yapılmaktadır. Aşılama yapıldıktan 4–5 yıl sonrada ürün alınabilmektedir. Dikim aralığı fazla olan bahçelerde ağaçlar ilk 25 yıl bahçe yüzeyini doldurmadığından uzun yıllar büyük miktardaki boş alanda toprak işleme yapılmakta ancak birim alandan alınan gelir düşük olmaktadır.

Tekin ve ark. (1995), Antepfıstığı ihracatta ve iç piyasada iyi fiyat bulmasının yanında pazarlamanın yetersizliği, periyodisiteden kaynaklı düzenli üretimin yapılmaması nedeniyle, ülkemiz ihracatta gerekli artış sağlanamamıştır. İran %50'lik payla dünya ihracatında birinci sırada bulunurken, ülkemiz dünya ihracatındaki payı %28'dir.

Arpacı ve ark. (1997), yaptıkları çalışmalarında antepfıstığı çeşitlerini bir biriyle karşılaştırdıklarında 8 yıllık ortalama verime göre Siirt çeşidinin Uzun çeşidinden yaklaşık %200, Ohadi çeşidinden ise %130 daha fazla verim verdiğini belirtmektedirler.

Aksoy (2002), tarafından yapılan çalışmada antepfıstığı sektöründeki üretici, sanayici-tüccar ve ilgili kurumlarla yapılan anketlerden elde edilen birincil ve değişik kurum ve kaynaklardan elde edilen ikincil veriler kullanılmıştır. Antepfıstığı verim ve kalitesinin düşüklüğü nedeniyle maliyetlerin yüksek olması, Türkiye'nin rekabet gücünü düşürdüğü tespit edilmiştir. Azalan ihracat karşısında üretim, iç talep tarafından eritilemediği için oluşan arz fazlalığı aşırı stoklara neden olduğu belirlenmiştir. Sektörün ekonometrik modelinde ihracat ve tüketimin stok seviyesine negatif etkisi tespit edilmiş olması nedeniyle arz fazlalığı probleminin çözümü için iç tüketim ve ihracatın artırılması önerilmiştir. Yapılan anket sonuçlarına göre devletin uyguladığı en önemli politika olan desteklemenin iyi bir şekilde uygulanamadığı sonucuna varılmıştır.

Karlı ve Çakmaklı (2001), yaptıkları çalışmada Şanlıurfa ilinde antepfıstığı üreten işletmelerin ekonomik analizini yapmışlardır. Ortalama işletme büyüklüğü 78.48 da olarak saptanmıştır. Ortalama aile işgücü büyüklüğü 6.96 kişi olarak belirlenmiştir. Üretim maliyetlerinin %41.95'i sabit masraf ve %58.05'i değişken masraflar olarak saptanmıştır.

Sedaghat (2006), tarafından yapılan çalışmada İran'da antepfıstığı sektörü üretici ve sanayi boyutunda ekonomik açıdan incelenmiştir. Araştırma alanında hektar verim 684-718 kg/ha arasında değiştiği saptanmış ve ekonomik hesaplamalar yerel para birimi cinsinden ortaya konmuştur.

Çalışkan ve ark. (2007), tarafından yapılan çalışmada, Gaziantep ilindeki antepfıstığı üreticilerinin sosyo-ekonomik yapılarını belirlemiştir. Araştırma ile Türkiye'de antepfıstığının üretim, maliyet ve ticaretine ilişkin veri tabanı oluşturulması amaçlanmıştır. Antepfıstığı hem iç piyasada, hem de ihracattaki değeri, Gaziantep ilinde işlenmesi, sanayisinin burada gelişmesi ve pazarlanması açısından Gaziantep ili çok önemli olduğu vurgulanmıştır. Kuru koşullarda ortalama 60-80 kg/da ürün alınırken, sulu koşullarda yoğun yetiştiricilikle antepfıstığı (Siirt) 262 kg/da verim saptanmıştır. Çalışmada beş kişilik bir ailenin geçimi sağlayacak asgari arazi büyüklüğü 2003 yılı için 51 dekar, 2004 yılı için 50 dekar, 2005 yılı için 44 dekar olduğu, son 3 yılın ortalaması ise 48 dekar olarak belirlenmiştir. Gaziantep ilindeki antepfıstığı yetiştiren işletmelerin üretim desenleri hakkında yaptıkları belirlemede; antepfıstığı üreticilerinin %33 ünün antepfıstığı ve meyvecilik ve %28 inin antepfıstığı- meyvecilik –tarla bitkileri %22 sinin ise yalnızca antepfıstığı ürettikleri tespit etmişlerdir.

Çalışkan ve ark (2012), Gaziantep genelinde antepfıstığı yetiştiricilerinin tarımsal sulama konusuna yaklaşımlarını irdelemişler. Gaziantep genelindeki antepfıstığı üreticilerinin % 90'nını sulama imkânına sahip olsalar antepfıstığı bahçelerinin sulayacaklarını belirttiklerini saptamışlardır.

Engindeniz (2007), Gaziantep ve Şanlıurfa'daki antepfıstığı arazilerinin çıplak ve ağaçlı arazi değerleri ile yaşlara göre ağaç değerlerini saptamaktır. Araştırmada, farklı kurumlardan 2006 üretim yılına ait veriler derlenmiş ve gelir yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, normal üretim dönemindeki antepfıstığı arazilerinden dekara elde edilen ortalama kuru kabuklu fıstık verimi ve ortalama net gelir 80 kg ve 271 TL olarak belirlenmiştir. Antepfıstığı arazilerinin dekara çıplak toprak değeri 1776,68 TL olarak hesaplanmıştır. Ağaçlı arazi ve ağaç değerleri ise ağaç yaşına göre değişmektedir.

Kazan ve ark (2010), ulusal ve yerel bazda fıstığı üretiminin bölgesel kalkınmaya etkileri araştırılarak ülkenin kalkınmasında fıstık üretiminin katkıları bölge bazında analiz edilmiştir. Yapılan bu çalışmada fıstık üreticileri bölgede ne kadar kişiye istihdam sağladığı, bölge halkının gelir düzeyine fıstık üretimine katkısı ve fıstık üretiminin kalkınmaya katkısı analiz edilmiştir. Araştırma sonucuna göre fıstık yetiştiriciliğinin bölgedeki kırsal kesimin istihdamın önemli katkıları sağladığı belirtilmiştir.

Aksoy ve ark (2010), antepfıstığı üretiminde işletme başarısına etki eden faktörleri, dağ ve ova köylerini karşılaştırarak belirlemişlerdir. Antepfıstığı brüt kar modeli tahmin sonuçlarına göre işletmenin ova köyünde olmasının işletmenin başarısına etki ettiğini, eğitim düzeyi düşük, meyve veren ağaç sayısı fazla olan, tarımsal bilgi kaynaklarına daha fazla başvuran ve kredi kullanmayan işletmelerin kullananlara göre daha başarılı olduğunu belirlemişlerdir. Çalışmada, tarımsal bilgi kaynaklarına başvurma sayısı ile başarı arasında pozitif ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Çiftçi gelirlerinin tarımsal yayım hizmetlerinin artırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesi ile artacağına dair öneride bulunmuşlardır.

Şahin ve ark. (2010), tarafından yapılan çalışmada risk alma düzeylerine göre antepfıstığı pazarlayanlar için satış zamanı planlaması yapılmıştır. Çalışmanın verilerini aylık fiyat serileri oluşturmuştur. Ayrıca satış zamanlarının planlamasında Oyun Teorisi'nin Maksimin, Fayda ve Pişmanlık yaklaşımlarından yararlanılmıştır. Doğrusal Olmayan Planlama yöntemiyle Riski en az olan satış dönemleri belirlenmiş ve farklı satış zamanları tespit edilmiştir. Yöntemlerin çoğunluğu Aralık ve Ocak aylarında yoğunlaşmıştır.

Külekçi ve Aksoy (2011) tarafından yapılan araştırmada Gaziantep ilinde ova ve dağ köylerinde antepfıstığı üretim maliyetleri karşılaştırılmıştır. Çalışmada antepfıstığının kilogram maliyeti, dağ köylerinde 5.01 TL, ova köylerinde 7.56 TL ve genel ortalama 6.40 TL olarak hesaplanmıştır. Dağ köylerinde antepfıstığı maliyetinin ova köylerine nazaran düşük olmasının ana nedeni, antepfıstığı yetiştiriciliğinin geleneksel ve oldukça az miktarda girdi kullanımı ile gerçekleşmesinden kaynaklandığı saptanmıştır.

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Materyal

Çalışmanın ana materyalini Gaziantep ilinde antepfıstığı üretimi yapan çiftçilerle yapılan anketlerden elde edilen veriler oluşturmuştur. Bu amaçla Gaziantep ilinde antepfıstığı üretiminin en yoğun olduğu üç ilçe (Oğuzeli, Nizip, Karkamış) seçilmiştir. Seçilen bu ilçelerde en yoğun üretim alanına sahip beşer köy belirlenerek araştırma ana kitlesi 1568 antepfıstığı üreticisi olarak saptanmıştır. Ana kitle belirlemede Gaziantep Tarım İl Müdürlüğü Çiftçi Kayıt Sistemi verilerinden yararlanılmıştır (Anonim, 2009). Bu şekilde 15 köy araştırma alanı olarak seçilmiştir.

Örnek hacminin belirlenmesinde aşağıdaki oransal örnek hacmi formülü kullanılmıştır (Newbold, 1995; Miran, 2002).

$$n = \frac{Np(1-p)}{(N-1)\sigma_{\hat{p}_x}^2 + p(1-p)}$$

Formülde;

$$\sigma_{p_x}^2 = \text{Oranın Varyansı}$$

n: Örnek hacmi

N: Ana kitlenin birey sayısını

p: oran (p: 0.5 alınmıştır).

Buna göre %95 güven aralığı ve %10 hata payı ile örnek hacmi 91 olarak bulunmuştur. Örnek hacmi ilçelere ve köylere oransal olarak dağıtılmıştır. Örneğe seçilen çiftçilerin belirlenmesinde tesadüfi örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Yapılan alan çalışmasında işletmelerin antepfıstığına ilişkin 2009 yılı üretim verileri derlenmiştir.

3.2. Yöntem

Antepfıstığı üreten işletmeler ağaç sayısı varlığına göre; işletmeler frekans dağılımından da yararlanarak gruplandırılmıştır. 1-1000 arası ağaç varlığı olanlar küçük işletmeler, 1001-2000 arası ağaç varlığı olanlar orta büyüklükte işletmeler ve 2000 üzeri

ağaç varlığı olanlar ise büyük işletmeler olarak gruplandırılıp analiz edilmiştir. İncelenen işletmelerde brüt üretim değerleri, değişken masraflar ve brüt marjlar hesaplanarak karşılaştırmalar yapılmıştır. İşletmeler arası değerlendirmelerde ortalamalar ve oransal karşılaştırmalardan yararlanılmıştır.

3.2.1. İşletmelerde Yapılan Anket Sayılarının İlçelere Göre Dağılımı

Çizelge 3,1’de Karkamış, Oğuzeli ve Nizip ilçelerinde antepfıstığı üretimi yapan çiftçilerle yapılan anketlerin dağılımı verilmiştir. Bu çalışma kapsamındaki ilçelerde toplam 91 işletmede anket çalışması yürütülmüştür. İşletme büyüklükleri sahip oldukları ağaç sayılarına göre belirlenmiştir. İncelenen işletmelerin %34.1’i küçük işletmelerden, %38.5’i orta büyüklükteki işletmelerden ve %27.5’i büyük işletmelerden oluşmaktadır (Çizelge 3.1).

Çizelge 3.1. Yapılan anketlerin işletme büyüklüğü ve ilçelere göre dağılımı

Gruplar	1. Grup 1–1000 Ağaç	2. Grup 1001–2000 Ağaç	3. Grup 2000-+Ağaç	Toplam
Karkamış	13	10	6	29
Nizip	6	16	15	37
Oğuzeli	12	9	4	25
Toplam	31	35	25	91
%	34.1	38.5	27.5	100

3.3. Araştırma Alanları Hakkında Genel Bilgiler

Çalışmanın yürütüldüğü Gaziantep ili, Akdeniz Bölgesi ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nin birleşme noktasında yer almaktadır. Gaziantep ili 36° 28’ ve 38° 01’ doğu boylamları ile 36° 38’ ve 37° 32’ kuzey enlemleri arasında bulunmaktadır. Komşu iller olarak doğusunda Şanlıurfa, batısında Osmaniye ve Hatay, kuzeyinde Kahramanmaraş, güneyinde Suriye, kuzeydoğusunda Adıyaman ve güneybatısında Kilis illeri

bulunmaktadır. Toplam 6222 km²'lik alanıyla Türkiye topraklarının yaklaşık olarak %1'lik bölümünü kapsamaktadır. İlin toplam ekili alan 2701245 da olup bu alanda 94473 adet işletmeye sahiptir. (Çizelge 3.2.)

Gaziantep ilinde bulunan işletmelerin % 38,2'si araştırma alanı olarak seçilen Karkamış, Oğuzeli ve Nizip ilçelerinde bulunmaktadır. Gaziantep ilinde ekilen tarım alanlarının %45,8'i araştırma alanı olarak seçilen üç ilçede bulunmaktadır.

Çizelge 3.2. Gaziantep İli toplam işletme sayısı ve ekili alan

İlçe Adı	Toplam İşletme Sayısı (Ad)	Toplam İşletme Sayısı (%)	Toplam Ekili Alan (da)	Toplam Ekili Alan (%)
Yavuzeli	6194	6.6	178816.60	6.6
Şehitkamil	17235	18.2	322457.30	11.9
Şahinbey	18809	19.9	327145.20	12.1
Oğuzeli	14200	15.0	498792.50	18.5
Nurdağı	4744	5.0	211801.20	7.8
Nizip	16729	17.7	505384.00	18.7
Karkamış	5187	5.5	232792.50	8.6
İslahiye	5470	5.8	204354.50	7.6
Araban	5905	6.3	219701.20	8.1
Toplam	94473	100	2701245.00	100

Kaynak: (Anonim, 2011).

İl sınırları içerisinde 3 merkez ilçe dahil toplam dokuz ilçeye sahip olan Gaziantep ilinde tarım arazisinin 780354.39 da alanında antepfıstığı tarımı yapılmaktadır. Antepfıstığı yetiştiriciliği yapan işletme bakımından en yoğun Nizip, Şehitkâmil, Karkamış ve Oğuzeli ilçeleridir (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. Gaziantep İl Haritası (Kırmızı hatlarla belirlenen bölge)

3.3.1. Nizip İlçesi

Nizip ilçesi, doğuda Fırat nehri olmak üzere Birecik ilçesi, güneyde Karkamış İlçesi, Batıda il merkezi ve kuzeyde Yavuzeli ilçesi ile çevrilmiştir. İlçenin deniz seviyesinden yüksekliği 534 – 463 kotları arasındadır. Gaziantep İline uzaklığı 45 km' dir. Türkiye-Suriye sınırınının 32 km kuzeyinde ve Fırat nehrinin 15 km batısındadır. İlçenin tarımsal üretiminin önemli bir kısmını gerçekleştiren Barak ovasının kuzeyinde kurulmuş olan ilçe, kuzeyden güneye, batıdan doğuya doğru eğimlidir (Anonim, 2012a).

Nizip ilçesi toplam 505383,96 da tarım arazisine sahiptir. Bu arazinin içerisinde en yoğun olarak antepfıstığı yetiştiriciliği yapılmaktadır. Nizip ilçesinde bulunan işletmelerin %50,36'sı antepfıstığı üretimi yapmaktadır. İlçede bulunan tarım alanınının %64,20'lik gibi büyük bir bölümünde antepfıstığı üretimi yapılmaktadır (Çizelge 6).

Çizelge 3.3. Nizip ilçesi ürün dağılımı

Ürün adı	Toplam İşletme Sayısı	Toplam işletme Sayısı (%)	Toplam Alan (da)	Toplam Alan (%)
Antepfıstığı	8466	50.36	324477.00	64.20
Zeytin	2363	14.06	48380.40	9.57
Bağ	609	3.62	8172.30	1.62
Badem	11	0.07	91.48	0.02
Ceviz	87	0.52	217.72	0.04
Buğday	784	4.66	25769	5.10
Arpa	1000	5.95	47114.10	9.32
Diğer Ürünler	3492	20.77	51161.70	10.12
Toplam	16812	100.00	505383.96	100.00

Kaynak: (Anonim, 2011b).

3.3.2. Oğuzeli İlçesi

Oğuzeli ilçesi Gaziantep ilinin merkez ilçesidir. Gaziantep ilinin 17 km güneyinde yer alan ilçenin doğusunda Nizip, Batısında Elbeyli (Kilis), Kuzeyinde Şahinbey ve Şehitkâmil Güneydoğusunda Karkamış ilçeleri bulunurken Güneyinde Suriye ile sınır komşusudur.

Oğuzeli ilçesi genel olarak düz bir alan üzerinde kurulmuştur. Çevresinde çok yüksek dağlar bulunmamaktadır. En önemli yükselti ilçenin doğusunda bulunan Delikli Tepedir (835m). İlçenin denizden yüksekliği ise 740 metredir. Akdeniz ikliminde Karasal iklime geçiş iklimi diyebileceğimiz bir iklim tipi görülür (Anonim, 2012b).

İkliminin bir bölümünde kurak bir dönemin olması ilçenin bitki varlığını da önemli ölçüde etkilemiştir. Kurak arazilerde su isteği az olan bitki ve tarım ürünleri yetişmektedir. Bu arazilerde kurakçıl otlar ve çalılar ile zeytin, fıstık, incir ve üzüm gibi tarım ürünleri de yetiştirilebilmektedir. Sulak arazilerde ise yetiştirilen en önemli tarım ürünü mısır ve nar'dır. Oğuzeli ilçesinde bulunan işletmelerin %16,6'sı antepfıstığı üretimi yapmaktadır.

İlçede bulunan toplam tarım alanının ise %11,7'sini antepfıstığı oluşturmaktadır (Çizelge 3.4).

Çizelge 3.4. Oğuzeli ilçesi ürün dağılımı

Ürün adı	Toplam İşletme Sayısı	Toplam İşletme Sayısı (%)	Toplam Alan (da)	Toplam Alan (%)
Antepfıstığı	2360	16.6	58507.47	11.7
Zeytin	1937	13.6	45606.95	9.1
Bağ	1086	7.6	12903.23	2.6
Buğday	3438	24.2	176449.77	35.4
İncir	76	0.5	259.8	0.1
Mısır	1156	8.1	82650.41	16.6
Nar	397	2.8	2599.90	0.5
Diğer ürünler	3750	26.4	119814.93	24.0
Toplam	14200	100.0	498792.46	100.0

Kaynak: (Anonim, 2011b).

3.3.3. Karkamış İlçesi

Karkamış ilçesi Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer almaktadır. Yüzölçümü 341000 m², rakımı ise 365 metredir. Gaziantep il merkezine 75 kilometrelik bir uzaklıkta olup doğusunda Fırat nehri, batısında Oğuzeli ilçesi, kuzeyinde Nizip ilçesi, Güneyinde Suriye devleti yer almaktadır (Anonim, 2012c).

İlçede bitki örtüsü yönünden zeytin, antepfıstığı, bağ ve azda olsa meyve ağaçları bulunmaktadır. İlçede en yoğun yetiştiricilik 83186,88 da alanla antepfıstığı ilk sırada yer almaktadır. Karkamış ilçesinde bulunan işletmelerin %39,0'u antepfıstığı üretimi yapmaktadır. İlçede bulunan toplam tarım alanının ise %35,7'sini antepfıstığı oluşturmaktadır (Çizelge 3.5).

Çizelge 3.5. Karkamış ilçesi ürün dağılımı

Ürün adı	Toplam işletme Sayısı	Toplam işletme Sayısı (%)	Toplam Alan (da)	Toplam Alan (%)
Antepfıstığı	2022	39.0	83186.88	35.7
Buğday	1364	26.3	73247.13	31.5
Pamuk	180	3.5	8439.85	3.6
Bağ	222	4.3	3654.63	1.6
Zeytin	424	8.2	9242.59	4.0
Diğer ürünler	975	18.8	58676.45	25.2
Toplam	5187	100	232792.50	100

Kaynak: (Anonim, 2011b).

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. İncelenen İşletmelerin Sosyo-ekonomik Yapıları ve İşletme Organizasyonları

İncelenen işletmelerin sosyo-ekonomik yapılarının incelenmesinde, işletmecilerin nüfus ve eğitim durumu, işletme yöneticilerin durumu, işletme yöneticilerinin bazı özellikleri, iş gücü varlığı ve kullanım durumu, işletmelerde arazi varlığı ve sulama durumu ele alınmıştır.

4.1.1. İncelenen İşletmelerde Aile Büyüklüğü

İşletmeler ortalama 3.6 kişiden oluşmaktadır. İşletmelerde mevcut nüfusun %48,1'i kadınlar ve %51,9'u erkeklerden oluşmaktadır. Farklı gruplardaki işletmelerde hane halkı sayısı ortalama 3.5 ile 3.6 arasında değişmekte olup yüksek oranda bir farklılık görülmemiştir (Çizelge 4.1). Ancak, Çalışkan ve ark. (2007) yaptıkları çalışma ile Gaziantep ili genelinde hane büyüklüğünün 5.2 olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma neticesinde elde edilen söz konusu bu farklılıkların, aile bireylerinin eğitim, iş olanakları vb. gibi nedenlerle kente göç etmelerinden kaynaklanacağı düşünülmektedir.

Çizelge 4.1. İncelenen işletmelerin nüfus mevcudu

İşletme Grupları		Kadın	Erkek	Toplam
1.Grup	Kişi	1.6	1.9	3.5
	%	45.5	54.5	100.0
2.Grup	Kişi	1.7	1.9	3.6
	%	48.4	51.6	100.0
3.Grup	Kişi	1.8	1.7	3.5
	%	51.1	48.9	100.0
Toplam	Kişi	1.7	1.8	3.6
	%	48.1	51.9	100.0

Yaş grupları itibarıyla işletme başına karşılık gelen ortalama nüfus miktarı ve yüzdeleri Çizelge 4,2’de verilmiştir. İşletmelerdeki fertler yaş gruplarına göre incelendiğinde 15–49 yaş grubunda olan aktif nüfusun ortalama % 67,6 ile en fazla olduğu görülmektedir. İkinci büyük yaş grubu % 19,8 ile 50 ve üzerinde olanlardır. Bunu % 10,5 ile 7–14 yaş grubu izlemektedir. İşletmelerde en az yer alan yaş gurubu ise 0–6 yaş grubudur. 15–49 yaş grubu, 1. grupta % 56,4 ile en düşük ve 2. grupta % 73,8 ile en yüksek bulunmuştur. Genç ve çalışma bakımından aktif nüfusun işletmelerde daha fazla olduğu saptanmıştır (Çizelge 4.2).

Çizelge 4.2. Yaş gruplarına göre nüfus miktarı ve dağılımı

İşletme Grupları		Yaş Grupları				
		0–6	7–14	15–49	50+	Toplam
1. Grup	Kişi	0.0	0.5	2.0	1.1	3.5
	%	0.0	12.7	56.4	30.9	100.0
2. Grup	Kişi	0.2	0.3	2.7	0.5	3.6
	%	4.8	8.7	73.8	12.7	100.0
3. Grup	Kişi	0.0	0.4	2.6	0.6	3.5
	%	1.1	10.2	72.7	15.9	100.0
Toplam	Kişi	0.1	0.4	2.4	0.7	3.6
	%	2.2	10.5	67.6	19.8	100.0

Çizelge 4.3’ de incelenen işletmelerde işletme yöneticilerinin yaş durumları iki gruba ayrılarak verilmiştir. İşletme ortalamasına göre 15–49 yaş grubu % 67,0 ile çoğunluğu oluşturmaktadır. 50 ve üzeri yaş grubu ise % 33,0’lık bir paya sahiptir.

Çizelge 4.3. İşletme yöneticilerinin yaş gruplarına göre dağılımı

Yaş grupları		İşletme Grupları			Toplam
		1.Grup	2.Grup	3.Grup	
15-49	Kişi	17	26	18	61
	%	54.8	74.3	72.0	67.0
50- +	Kişi	14	9	7	30
	%	45.2	25.7	28.0	33.0
Toplam	Kişi	31	35	25	91
	%	100.0	100.0	100.0	100.0

Ayrıca, yapılan analiz sonuçlarına göre ailedeki kişi sayısı ortalama 3,68 olarak bulunmuş ve ailedeki birey sayısı en az 1 en fazla 8 olarak tespit edilmiştir. Yine incelenen işletmelerde toplam 90 erkek ve 1 bayan işletmecinin olduğu görülmüştür.

4.1.2. İşletmelerdeki Yöneticilerin Eğitim Durumu

İşletme yöneticilerinin eğitim durumuyla ilgili bilgiler incelendiği takdirde her üç grupta da en çok işletme yöneticisinin bulunduğu eğitim kategorisi beş yıllık ilkökul eğitimi olarak tespit edilmiştir. İlkokul mezunları 1. grubun % 80,8'ini oluştururken, 2. grubun % 73,3'ünü ve 3. grubun da % 69,6'sını oluşturmaktadır. İşletmelerdeki ilkökul eğitimi gören işletmecilerin ortalaması ise % 64,8 olarak belirlenmiştir. En yüksek eğitim seviyesi olan üniversite mezunu yöneticiler ise % 2,2 ile en düşük düzeyde kalmıştır. Öğrenim düzeyinin işletme büyüklüğüne bağlı olarak yükseldiği görülmektedir (Çizelge 4.4). 2007 yılında yapılan bir çalışma sonucunda, Gaziantep ili genelinde üreticilerin % 11,1'inin okuryazar olmadığı, %88,9'unun ise okuma yazar oldukları bilinmektedir (Çalışkan ve ark. 2007). Neticede, üreticilerin ilkökul eğitimini alarak öğrenim yaşamlarını tamamladıkları söylenebilir.

Çizelge 4.4. İşletme yöneticilerin eğitim durumu

Gruplar	1.Grup	%	2.Grup	%	3.Grup	%	Toplam	%
Öğrenim almamış	5	16.13	3	9.09	4	14.81	12	13.19
İlkokul	21	67.74	22	66.67	16	59.26	59	64.84
İlk öğretim	4	12.90	6	18.18	5	18.52	15	16.48
Lise	1	3.23	2	6.06	0	0.00	3	3.30
Üniversite	0	0.00	0	0.00	2	7.41	2	2.20
Toplam	31	100.0	33	100.0	27	100.0	91	100.0

4.2. İncelenen İşletmelerde İşletme Yöneticilerinin Bazı Özellikleri

İşletmecilerin çiftçilik tecrübelerinin en az 8 yıl, en fazla 60 yıl ve ortalama ise 26 yıl olduğu tespit edilmiştir. İşletme büyüklüğüne göre çiftçilik tecrübesi farklılık göstermektedir (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5. Üreticilerin çiftçilik tecrübesi (Yıl)

İşletme Grupları	Ortalama	En Az (Min)	En Fazla (Max)
1.Grup	28.1	10	60
2.Grup	24.4	12	50
3.Grup	25.6	8	50
Toplam	26.0	8	60

4.2.1. İncelenen İşletmelerde Arazi Varlığı ve Arazi Tasarruf Şekli

İncelenen işletmelerde işletme sahiplerinin tamamının antepfıstığı üretiminde kendi öz mülk arazilerini kullandıkları, kiracılık veya ortaklığın olmadığı belirlenmiştir.

4.2.2. İncelenen İşletmelerde Arazilerin Sulanma Durumları

Karkamış, Oğuzeli ve Nizip ilçelerinde tarımsal sulamanın kısıtlı olması nedeni ile antepfıstığı bahçeleri genelde sulanmamaktadır. İncelenen işletmelerin %87,9 gibi büyük çoğunluğu kurak arazide ve %12,1 ise sulu koşullarda antepfıstığı üretimi yapmaktadır. Kurak üretim yapan işletme oranı işletme büyüklüğüne bağlı olarak artmaktadır. En büyük işletme grubunda kurak üretim yapma oranı % 92,0'ye yükselmektedir (Çizelge 4.6). Çalışkan ve ark. (2007)'de yaptıkları çalışmayla üreticiler imkânlarının olması durumunda sulu tarıma yönelebileceklerini beyan etmişlerdir.

Çizelge 4,6. İşletme alanlarının sulama durumları

Sulama Durumu	İşletme Grupları			Toplam
	1. Grup	2. Grup	3. Grup	
Kurak	26	31	23	80
Sulama Amaçlı Kuyu	1	3	1	5
Devlet Sulama Kanalı	1	0	1	2
Dere	0	1	0	1
Diğer	3	0	0	3
Toplam	31	35	25	91

4.3. İncelenen İşletmelerde Arazi Alanları (da)

İncelenen işletmelerde ortalama antepfıstığı üretim alanı 84.5 da olarak belirlenmiştir. Birinci grupta ortalama antepfıstığı alanı 31.8 da, ikinci grupta ortalama 77.1 da ve üçüncü grupta ortalama 159.9 da olarak saptanmıştır. En küçük antepfıstığı üretim alanı 5 da ile 220 da arasında değişmektedir (Çizelge 4.7). Yapılan çalışmada uç değerler çıkarıldığında 55,9 da olarak arazi büyüklüğü bulunmuştur. Bu veriler Gaziantep genelinde yapılmış olan bir çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Çalışkan ve ark. (2007) antepfıstığı arazi büyüklüğünün önemli bir kısmının %55'inin 51 dekar ve üzeri arazi varlığına sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Çizelge 4.7. İşletmelerdeki antepfıstığı alanları (da)

İşletme Grupları	En Az (Min)	En Fazla (Max)	Ortalama
1. Grup	5	60	31.8
2. Grup	40	120	77.1
3. Grup	100	220	159.9
Toplam	5	220	84.5

Çizelge 4.8. Uç değerler çıkartıldıktan sonra işletmelerdeki antepfıstığı alanları (da)

İşletme Grupları	En Az (Min)	En Fazla (Max)	Ortalama
1. Grup	5	60	31.8
2. Grup	40	120	77.1
Toplam	5	120	55.9

4.3.1. İncelenen İşletmelerde Arazi Varlığı

Karkamış, Nizip ve Oğuzeli ilçelerinde yapılan çalışmada dekarda arazi fiyatlarının gruplar arası karşılaştırılmasında arazi kıymetinin; arazinin vasfına (1. 2. ve 3. sınıf) ve arazinin yola yakınlığına uzaklığına göre değişmekte olduğu saptanmış, gruplara göre arazi değeri aşağıda çizelgede gösterilmiştir.

İşletmeler geneline göre arazi değeri en düşük 950 TL/da en yüksek 6.500 TL/da ortalama ise 4.747,8 TL/da olduğu tespit edilmiştir. Arazi değerlerinin orta ve büyük işletmelerde küçük işletmelere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.9).

Çizelge 4.9. İşletmelerdeki arazi varlığı değeri (TL/da)

İşletme Grupları	En Az (Min)	En Fazla (Max)	Ortalama
1. Grup	950	6000	4433.9
2. Grup	1000	6800	4917.1
3. Grup	3500	6500	4900.0
Toplam	950	6800	4747.8

4.3.2. İncelenen İşletmelerde Ağaç Değeri

Ağaç birim fiyatlarının ağacın yaşı, bakım durumu ve arazinin toprak yapısına göre değişmekte olduğu belirlenmiştir. Gruplar arası karşılaştırılmada orta büyüklükteki işletmelerde ağaç değerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Genel ortalama incelendiği takdirde ise ağaç değerinin en az 200 TL, en fazla 750 TL ortalama ise 481,9 TL olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.10).

Çizelge 4.10. İşletmelerdeki ağaç değeri (TL/adet)

İşletme Grupları	En Az (Min)	En Fazla (Max)	Ortalama
1. Grup	200	650	451.9
2. Grup	300	700	512.8
3. Grup	250	750	476.0
Toplam	200	750	481.9

4.4. Antepfıstığı Yetiştiriciliğinin Tercih Edilmesinde Etkili Faktörler

Antepfıstığı yetiştiricilerinin antepfıstığı üretimini tercih etme sebepleri incelendiğinde, arazi ve iklim koşullarına uygunluğu 4.34 likert değeri ile birinci tercih olarak öne çıkmakta, ikinci planda ise 4.13 likert değeri ile ürünün depolanabilmesi yani pazarlama aralığının geniş olması önemli etken olarak öne çıkmaktadır. Antepfıstığı yetiştirilmesinde orta düzeyde etkili olan faktör ise 3.31 likert değeri ile riski azaltma faktörüdür. Tercih sebepleri gruplar arası karşılaştırıldığında ise belirgin bir fark gözlenmemiştir (Çizelge 4.11). Bölgenin ekolojik ve toprak özelliklerinin antepfıstığı yetiştiriciliğine son derece elverişli olması üretim alanının genişlemesine neden olmaktadır (Çalışkan ve ark., 2012).

Çizelge 4.11. Antepfıstığı yetiştiriciliğinin tercih edilmesinde etkili faktörler

Faktörler	İşletme Grupları			
	1. Grup	2. Grup	3. Grup	Toplam
Arazi ve iklim koşullarının uygunluğu	4.32	4.34	4.36	4.34
Ürün çeşitlenmesine giderek riski azaltma	3.45	3.23	3.24	3.31
Aile iş gücünü değerlendirme	3.55	3.34	3.36	3.42
Karlı olması	4.10	3.94	3.76	3.95
Ürünün depolanabilmesi	4.19	4.17	4.00	4.13
Geleneksel üretim alışkanlığı	3.71	3.69	3.56	3.66

*1.Etkisiz 2. Biraz etkili 3.Orta etkili 4.Oldukça etkili 5.Çok etkili

4.5. Alet Makine Varlığı

Antepfıstığı yetiştiren işletmeler sahip oldukları tarımsal alet ve makineler durumu yönünden incelendiğinde işletme başına ortalama 1,01 traktör varlığına sahip oldukları tespit edilmiştir. Traktör dışındaki alet makine varlığı işletme büyüklüğüne paralel olarak artmakta ve işletmeler ortalamasında 3.89 adet olarak belirlenmiştir. Bunu yanı sıra işletmelerin sahip oldukları traktörlerin mevcut ortalama değeri ise 14143,48–17898,15 TL/adet olduğu görülmüştür (Çizelge 4.12). Gaziantep genelinde yapılmış olan antepfıstığı üreticilerinin sosyo-ekonomik yapılarını belirleme ile ilgili bir çalışmada Gaziantep genelinde antepfıstığı üreticilerinin % 72'sinin traktör sahibi olduğu belirlenmiştir (Çalışkan ve ark. 2006).

Çizelge 4.12. Alet makine varlığı

Faktörler	İşletme Grupları			
	1. Grup	2. Grup	3. Grup	Toplam
Traktör sayısı (adet)	1	1.04	1,00	1.01
Traktör Güncel Değeri (TL)	14143.48	17898.15	16500.00	16268.31
Yıllık Tamir Masrafı (TL)	919.57	955.56	973.81	949.30
Alet Makine Toplam Sayısı (adet)	3.48	3.88	4.33	3.89
Alet Makine Toplam Değer (TL)	1068.18	1178.00	2361.43	1507.94
Alet Makine Yıllık Masraf (TL)	278.26	256.35	399.29	306.43

4.6. Antepfıstığı Verimindeki Eksiklikler ve Yetersizlikler

Görüşülen çiftçilere antepfıstığı verimindeki eksikliklerin ve yetersizliklerin kaynağı sorgulanmıştır. İşletmeler ortalamasına göre üreticilerin %89,0'u gübre yetersizliğine, %83,5 sulamaya ve %52,7'si ilaç konusuna bağlamaktadır.

Sulamanın da dekardan elde edilen antepfıstığı verimi üzerinde önemli olduğu vurgulanmıştır. Toplamda 76 işletme, sulamanın dekardan elde edilen verim üzerine etkili olduğunu belirtmiştir.

İşletmelere doğru ilaçlamanın verim üzerinde etkisi sorulduğunda ise 48 işletme ilaçlamanın verim üzerinde pozitif etkisi olduğunu belirtmişlerdir (Çizelge 4.13).

Çizelge 4.13. İşletmelerdeki kültürel uygulamalardaki eksiklikler (%)

Kültürel uygulamalar	İşletme Grupları			Ortalama
	1. Grup	2. Grup	3. Grup	
Gübre	93.5	82.9	92.0	89.0
Sulama	77.4	88.6	84.0	83.5
İlaç	74.2	48.6	32.0	52.7

4.7. Antepfıstığı Yetiştiren İşletmelerin Kredi Kullanma Durumu

Antepfıstığı üreticilerinin kredi kullanmaya sıcak bakmadıkları ve üreticilerin toplamının % 90,1'inin kredi kullanmadığı belirlenmiştir. Toplamda üreticinin % 9,9'u ise kredi kullanarak üretimine devam ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca, kredi kullanımında gruplar arasında belirgin bir fark gözlenmemiştir (Çizelge 4.14).

Çizelge 4.14. Antepfıstığı yetiştiren işletmelerin kredi kullanma

Borçlar	Kişi	%
Kredi Kullanan	9	9.9
Kredi Kullanmayan	82	90.1
Toplam	91	100.0

4.8. Antepfıstığı Yetiştiricilerine Göre İdeal Antepfıstığı Bahçe Büyüklüğü

Yapılan çalışmada üreticilerin önemli bir kısmı (% 46.2); 20-49 da arası antepfıstığı arazi büyüklüğünün üretim için yeterli olacağını belirtmişlerdir. % 37.3'lük bir kesim ise 50 da üzerinde arazi varlığının yeterli olacağını öngörmüşlerdir. 20 da altındaki arazi varlığının ise yetersiz olacağı tüm işletmecilerin ağırlıklı kanaatidir (Çizelge 4.15).

Çizelge 4.15. İdeal antepfıstığı bahçe büyüklüğü

Arazi Büyüklüğü (da)	İşletme Grupları			Toplam	%
	1.Grup	2.Grup	3.Grup		
5-9 (da)	3	2	0	5	5.5
10-19 (da)	7	3	0	10	11.0
20-49 (da)	15	18	9	42	46.2
50 (da) büyük	6	12	16	34	37.3
Toplam	31	35	25	91	100

4.9. Antepfıstığı Hasat Zamanını Belirleme

Üreticilerin hasat zamanını belirlemede hangi yöntemleri kullandıkları araştırıldığında, üreticilerin önemli bir kısmının (% 95,6) meyve rengine bakarak hasat zamanına karar verdikleri bulunmuştur. Bu değere yakın olarak üreticilerin %80,2'si ise tadına bakarak hasat zamanını belirlemektedir (Çizelge 4.16).

Çizelge 4.16. Antepfıstığı hasat zamanını belirleme

Hasat Belirleme	Kişi	%
Rengine bakarak karar veriyorum	87	95.6
Tadına bakarak karar veriyorum	73	80.2
Komsu ve yakın köylerde hasat başlayınca hasada başlıyorum	1	1.1
Nişasta testi uygulayarak karar veriyorum	1	1.1
Ankete Katılan	91	100.0

4.10. Antepfıstığı Yetiştiricilerinin Üretim Girdileri Hakkındaki Düşünceleri

Yapılan anketler sonucunda, üreticilerin % 53,8'si gübre fiyatlarının çok yüksek olduğunu; %55,9'u ilaç fiyatlarının çok yüksek olduğunu, % 34,1'i sulama giderlerinin yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, % 70,3'ü iş gücü giderlerinin normal olduğunu ve % 60,4'ü akaryakıt giderlerinin ise çok yüksek olduğunu söylemişlerdir. Gruplar arası kıyaslamalarda ise tüm girdi fiyatlarının yüksek bulunması neticesinde bir farklılık saptanamamıştır (Çizelge 4.17).

Çizelge 4.17. Çiftçilerin girdi fiyatları hakkındaki görüşleri (%)

Likert	Gübre	İlaç	Su	İş gücü	Akaryakıt
Düşük	2.2	0	2.2	6.6	0
Normal	6.6	8.8	23.1	70.3	0
Yüksek	37.4	35.2	34.1	17.6	39.6
Çok Yüksek	53.8	54.9	18.7	4.4	60.4
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

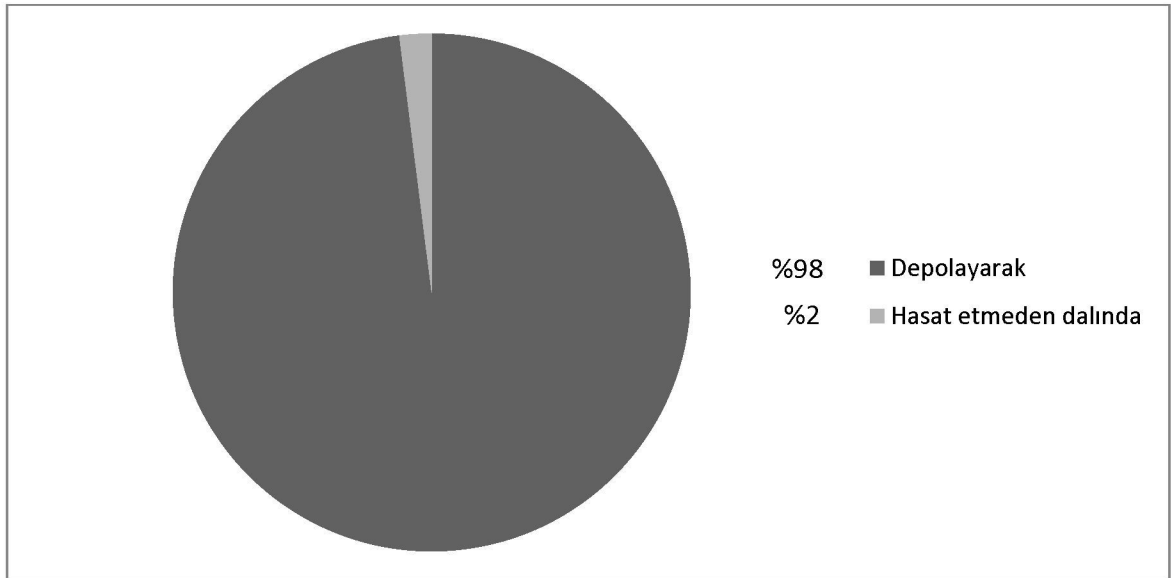
Antepfıstığı üreticilerinin özellikle sulu üretim yapan işletmelerin önemli bir kısmı sulama giderlerinin pahalı olduğunu ifade etmişlerdir. Damlama sulama sistemine istekli oldukları ancak ilk tesis masraflarının yüksekliğinden dolayı bahçelerine kuramadıkları belirlenmiştir.

4.11. Pazarlama Yöntemi

Antepfıstığı üreticilerinin ürününü pazarlama biçimi araştırmasında, üreticilerin önemli bir kısmı (% 98,5) kuru kırmızı kabuklu olarak belli bir süre depolandıktan sonra sattıklarını ifade etmişlerdir (Çizelge 4.18).

Çizelge 4.18. Ürün pazarlama yöntemi

Pazarlama Yöntemi	Kişi	%
Depolayarak (Kuru Kırmızı Kabuklu)	64	98.5
Hasat etmeden dalında	1	1.5
Toplam	65	100

Şekil 4.1. Pazar Araştırması Dağılımı

4.12. Üreticilerin Ürünü Satmadan Önce Pazar Araştırması Yapma Durumu

Anket yapılan üreticilerin % 96,7'si ürünü satmadan önce pazar araştırması yapmaktadır (Çizelge 4.19).

Çizelge 4.19. Pazar araştırması

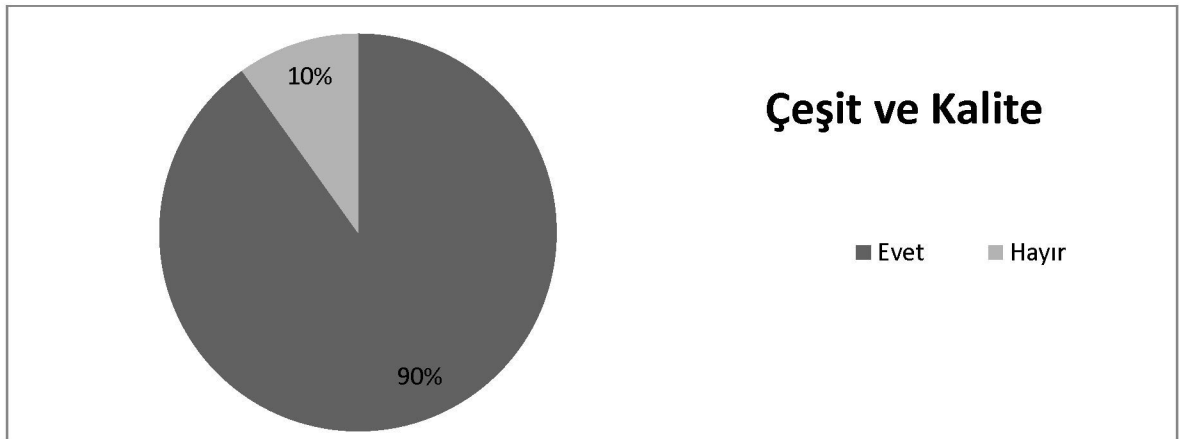
Pazar	Kişi	%
Evet	88	96.7
Hayır	3	3.3
Toplam	91	100

4.13. Tüketicilerin Üreticilerden Çeşit ve Kalite Konusundaki Talepleri

Ürünü pazarda satın alan tüketicilerin % 96,7'sinin çeşit ve kalite konusunda bilinçli davrandıkları saptanmıştır (Çizelge 4.20).

Çizelge 4.20. Tüketicilerin çeşit ve kalite üzerine olan ilgileri

	Kişi	%
Evet	82	90,1
Hayır	9	9,9
Toplam	91	100

Şekil 4.2. Çeşit ve kalite

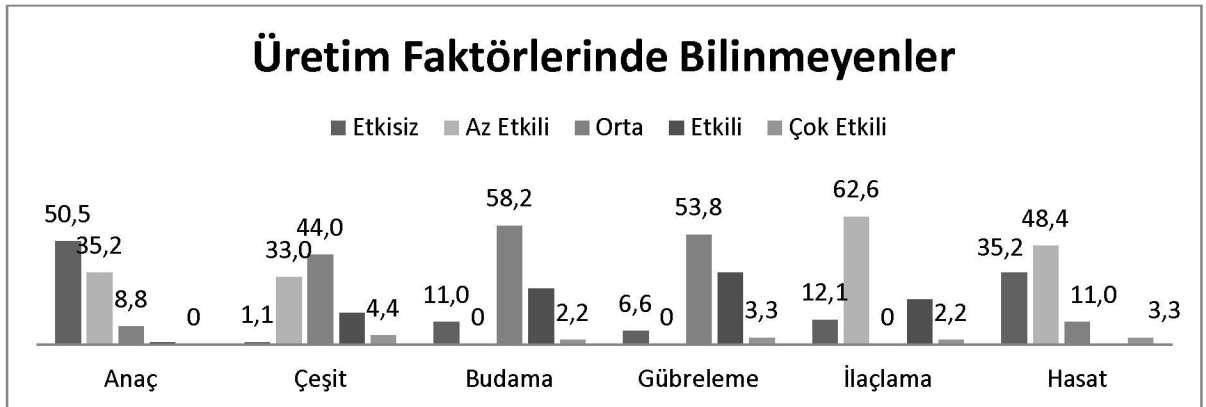
4.14. Bazı Üretim Faktörlerinin Antepfıstığı Verimine Etkileri

Antepfıstığı üreticileri, dekardan elde ettikleri ürün miktarına etkili olan faktörlerden en önemlilerinin 3,2 likert değeri ile budama ve 3,4 likert değeri ile gübreleme uygulamaları olduğunu vurgulamışlardır. Üreticilerin üretim teknikleri hakkında yoğun olarak bilgi eksikliği hissettikleri konular ise % 58,2'si budamanın, % 53,8'si ise gübrelemede yetersiz olduklarını belirtmişlerdir. Çeşidin verim üzerinde etkili olduğunu belirtenler ise % 44 olarak tespit edilmiştir. Anaç ve ilaçlama gibi konularında ise bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir (Çizelge 4.21).

Çizelge 4.21. Çiftçilerin bilgi eksikliği hissettiği konular (%)

Oranlar %	Konular					
	Anaç	Çeşit	Budama	Gübreleme	İlaçlama	Hasat
Etkisiz	50.5*	1.1	11.0	6.6	12.1	35.2
Az Etkili	35.2	33.0	0	0	62.6	48.4
Orta	8.8	44.0	58.2	53.8	0	11.0
Çok Etkili	1.1	15.4	27.5	35.2	22.0	0
Tamamıyla Etkili	0	4.4	2.2	3.3	2.2	3.3
Toplam	100	100	100	100	100	100
Likert Ortalama	1.6	2.9	3.2	3.4	3.1	1.9

*1.Etkisiz 2. Az 3.Orta 4.Çok Fazla 5.Tamamıyla Etkili

Şekil 4.3. Üretim Faktörlerinde Bilinmeyenler

4.15. Antepfıstığı Üretim Bilgileri

Anket yapılan bölgedeki antepfıstığı yetiştiricileri; sahip oldukları arazi varlığı, ağaç yaşı, dekardaki antepfıstığı ağaç sayısı, dekara elde ettikleri meyve verimi ve ağaç başına elde ettikleri meyve verimi yönünden incelemiştir.

Üreticilerin bahçelerinde bulunan ağaçların yaşı ortalama 31,5; dekardaki antepfıstığı ağaç sayısı ortalama 14,4 adet(8*8 m aralıklı bahçeler); sahip oldukları antepfıstığı arazi varlığı 31.8 – 159.9 da arasında değişmekte olup ortalama arazi varlıkları ise 84.4 olarak belirlenmiştir. Ayrıca, antepfıstığı üreticilerinin dekardan elde ettikleri antepfıstığı ürün miktarı (kuru kırmızı kabuklu olarak) 68.4 kg/ da ve işletme başına düşen toplam üretim miktarı ortalaması ise 6280.9 kg olarak tespit edilmiştir. Büyük işletmeler küçük işletmelere oranla daha genç ağaç varlığına sahip bulunmaktadırlar. Dekara ağaç sayısı işletme büyüklüğüne paralel olarak azalırken verim durumu işletme büyüklüğüne bağlı olarak artmaktadır (Çizelge 4.22).

Ağaç başına alınan verim miktarı yapılan anketler neticesinde 4.74 kg olarak saptanmıştır. Elde edilen bu sonuç ülkemiz son dört yıl verileri (3.71 kg) ile de uyumlu bulunmuştur. Söz konusu farklılığın ülke ortalamasında yok yıllarının da veri olarak alınmasından kaynaklandığı düşünülmektedir (Anonim, 2013 b). Ayrıca, Tekin ve ark. (2001)'e göre 25–30 yaşlarındaki bir ağaçtan ortalama 16–18 kg. ürün alınabilmektedir. Ülkemizde ise kuru koşullarda ağaç başına ortalama verim 3–4 kg civarındadır.

Çizelge 4.22. Antepfıstığı üretim bilgileri

Üretim Bilgileri	İşletme Grupları			Ortalama
	1.Grup	2.Grup	3.Grup	
Ağaç Yaşı (Yıl)	32.6	31.3	30.8	31.5
Toplam ağaç sayısı (adet)	455.58	1074.17	2189.96	1239.98
Dekara düşen ağaç sayısı (adet/da)	14.8	14.7	13.8	14.4
Alan (da)	31.8	77.1	159.9	84.4
Verim (kg/da)	64.5	70.3	70.4	68.4
Verim (kg/ağaç adet)	4.35	4.78	5.10	4.74
Üretim miktarı (kg)	2093.2	5432.3	11317.2	6280.9

Çizelge 4.23 'de Yaş ve kuru satılan antepfıstığının gruplara göre ortalama miktarı ve satış fiyatı verilmiştir. İşletmeler ortalamasında 63844 TL'lik Brüt Üretim Değeri (BÜD) hesaplanmıştır. Söz konusu üretim değerinin tamamına yakını, %98,9'lik bölümünü kuru satılan antepfıstığı oluşturmaktadır. BÜD'nin ise ancak %1,1'ni yaş satılan antepfıstığı oluşturmuştur.

Çizelge 4.23. Antepfıstığı satış miktarları ve değerleri

Üretim Bilgileri	İşletme Grupları			Ortalama
	1.Grup	2.Grup	3.Grup	
Yaş satılan (kg)	41.9	108.6	226.3	118.2
Yaş satılan (TL/kg)	6.0	5.8	6.0	5.9
Kuru satılan (kg)	2051.4	5323.6	11090.9	5793.3
Kuru satılan (TL/kg)	10.9	10.9	10.8	10.9
Brüt Üretim Değer (TL)	22611.66	58657.12	121139.5	63844.35

İncelenen işletmeler elde ettikleri Brüt Üretim Değerinin tamamına yakını %98.91'ini kuru olarak satılan antepfıstığından elde etmektedir. BÜD içerisinde yaş antepfıstığı satımı ancak %1.09'luk bir paya sahiptir. Bu durum işletme büyüklüğü bakımından farklılık oluşturmamaktadır. Kuru satışı tercihin nedeni fiyat avantajı olarak açıklanabilir (Çizelge 4.24).

Çizelge 4.24. Antepfıstığı brüt üretim değeri oransal dağılımı (%)

Üretim Bilgileri	İşletme Grupları			Ortalama
	1.Grup	2.Grup	3.Grup	
Yaş Antepfıstığı	1.11	1.07	1.12	1.09
Kuru Antepfıstığı	98.89	98.93	98.88	98.91
Toplam BÜD	100.00	100.00	100.00	100.00

4.16.Değişken Masraflar

Antepfıstığı üretiminde değişken masrafların en büyük kısmını işçilik masrafları oluşturmaktadır. Antepfıstığı yetiştiriciliği yoğun emek gerektiren bir üretim dalı olduğu için bu ayırım özellikle yapılmıştır. İşletmeler ortalama dekara 224,8 TL/da işçilik masrafı yapmaktadır. İşçilik masraflarının en önemli kısmını budama işçiliği tutmakta bunu hasat ve harman işçiliği takip etmektedir. İşletme büyüklüğü bakımından dekara işçilik masrafları benzerlik göstermektedir (Çizelge 4.25).

Çizelge 4.25 İşçilik masrafları (TL/da)

Yevmiye (TL/da)	İşletme Grupları			Ortalama
	1.Grup	2.Grup	3.Grup	
Budama İşçiliği	56.1	53.8	55.2	55.0
Toprak işleme İşçiliği	27.1	24.1	25.0	25.2
Çapa İşçiliği	29.3	30.0	30.7	30.1
Gübreleme İşçiliği	25.0	24.7	25.0	24.9
Hastalık ve zararlılarla mücadele	40.2	40.2	39.6	40.1
Hasat ve harman İşçiliği	48.4	50.7	49.6	49.6
Toplam İşçilik	226.2	223.5	225.1	224.8

Çizelge 4.26'de işçilik masraflarının oransal dağılımı verilmiştir. Buna göre toplam işçilik masraflarının %24.47'sini budama işçiliği, %22.06'sını hasat ve harman işçiliği oluşturmaktadır. İşçilik masrafları içerisinde en az orana ise %11.08 ile gübreleme işçiliği sahiptir (Çizelge 4.26).

Çizelge 4.26. İşçilik masraflarının oransal dağılımı (%)

Yevmiye (TL/da)	İşletme Grupları			Ortalama
	1.Grup	2.Grup	3.Grup	
Budama İşçiliği	24.80	24.07	24.52	24.47
Toprak işleme İşçiliği	11.98	10.78	11.11	11.21
Çapa İşçiliği	12.95	13.42	13.64	13.39
Gübreleme İşçiliği	11.05	11.05	11.11	11.08
Hastalık ve zararlılarla mücadele	17.77	17.99	17.59	17.84
Hasat ve harman İşçiliği	21.40	22.68	22.03	22.06
Toplam İşçilik	100.00	100.00	100.00	100.00

İncelenen işletmelerde antepfıstığı üretiminde dekara ortalama değişken masraf 354,9 TL/da olarak saptanmıştır. Değişken masraflar işletme büyüklüğüne bağlı olarak az da olsa düşme göstermektedir. Ağaç başına değişken masraf 24.16 TL/adet olarak saptanmıştır. Ağaç başına değişken masraf işletme büyüklüğüne bağlı olarak artmaktadır (Çizelge 4.27).

Çizelge 4.27. Değişken masraflar (TL/da)

Değişken Masraflar (TL/da)	İşletme Grupları			Ortalama
	1.Grup	2.Grup	3.Grup	
Toplam İşçilik	226.2	223.5	225.1	224.8
Akaryakıt Giderleri	38.4	40.2	39.5	39.3
Gübre Bedeli	40.2	41.4	38.6	40.1
Hastalık ve zararlılarla mücadele (İlaç Bedeli)	53.1	51.5	46.2	50.7
Dekara Toplam Değişken Masraf	357.9	356.6	349.4	354.9
Ağaç Başına Değişken Masraf (TL/adet)	24.98	25.60	25.51	24.16

Antepfıstığı değişken masraflarının %63,34 gibi büyük bölümünü işçilik masrafları oluşturmaktadır. Bu yönü ile antepfıstığının yoğun emek gerektiren bir üretim şekli olduğu doğrulanmaktadır. İkinci sırada %14,29 ile hastalık ve zararlılar ile mücadelede kullanılan ilaç masrafı gelmektedir. Değişken masraflar içerisinde en az %11,07 ile akaryakıt masrafı ve %11,30 ile gübre masrafı bunu izlemektedir (Çizelge 4.28).

Çizelge 4.28. Değişken masrafların oransal dağılımı (%)

Değişken Masraflar	İşletme Grupları			Ortalama
	1.Grup	2.Grup	3.Grup	
Toplam İşçilik	63.20	62.68	64.42	63.34
Akaryakıt Giderleri	10.73	11.27	11.31	11.07
Gübre Bedeli	11.23	11.61	11.05	11.30
Hastalık ve zararlılarla mücadele (İlaç Bedeli)	14.84	14.44	13.22	14.29
Toplam	100.00	100.00	100.00	100.00

4.17. Brüt Kâr (Brüt Marj)

İncelenen işletmelerde dekara düşen ortalama Brüt Kâr (BK) 401,55 TL/da olarak hesaplanmıştır. İşletme büyüklüğü ile birlikte Brüt Kâr bir miktar artmaktadır. Büyük işletmelerde ortalama Brüt Kâr 408,20 TL/da ile en yüksek, orta büyüklükteki işletmelerde 404.19 TL/da ve küçük ölçekli işletmelerde 353.16 TL/da ile en düşük düzeyde bulunmuştur (Çizelge 4.29).

İşletmelerde elde edilen toplam Brüt Kâr ortalama 33890,79 TL olarak saptanmıştır. Birinci grupta yer alan küçük işletmeler ortalama 11230,44 TL, orta büyüklükteki işletmeler ortalama 31163,26 TL ve büyük işletmeler 65270,44 TL Brüt Kâr elde etmektedir (Çizelge 4.29).

İncelenen işletmelerde ortalama ağaç başına Brüt Marj 27.33 TL/adet olarak hesaplanmıştır. Buna göre işletme büyüklüğüne paralel olarak ağaç başına Brüt Marj artmaktadır. En küçük işletmelerde ağaç başına Brüt Marj 24.65 TL/adet, orta büyüklükteki işletmelerde 29.01 TL/adet ve büyük işletmelerde 29.80 TL/adet olarak hesaplanmıştır (Çizelge 4.29). Çalışkan ve ark (2012)'ye göre geleneksel üretim tarzını benimseyen işletmelerde ortalama dekara brüt üretim değeri 912 TL /da, değişen masraflar 342 TL/da, Brüt Marj ise 570 TL/da olarak bulunmuştur.

Çizelge 4.29. Brüt kâr (TL/da)

Değişken Masraflar	İşletme Grupları			Ortalama
	1.Grup	2.Grup	3.Grup	
Brüt Üretim Değeri (BÜD)	711.06	760.79	757.60	756.45
Değişken Masraf (DM)	357.90	356.60	349.40	354.90
Brüt Kâr (BK=BÜD-DM)	353.16	404.19	408.20	401.55
İşletmede Toplam Brüt Kâr (TL)	11230.44	31163.26	65270.44	33890.79
Ağaç Başına Brüt Kâr (TL/adet)	24.65	29.01	29.80	27.33

4.16. Antepfıstığı Üreticilerine İdeal Üretim Şartları

Antepfıstığı yetiştiriciliğinde gerekli tüm kültürel uygulamaların eksiksiz yapılması neticesinde elde edilebilecek maksimum verimin araştırılmasında, kuru kırmızı kabuklu fıstığın veriminin 94,4 – 98.04 kg/da arasında değişebileceği belirlenmiştir. Üretici beyanına göre verimi teknik uygulamalar sonucundan %40,2 oranında artırmak mümkün olacaktır (Çizelge 4.30).

Çizelge 4.30. Antepfıstığı üreticilerine ideal üretim şartları

Üretim	İşletme Grupları			
	1.Grup	2. Grup	3. Grup	Toplam
İdeal Verim (kg/da)	94.40	95.59	98.04	95.91
Gerçek Verim (kg/da)	64.50	70.30	70.40	68.40
%	146.4	136.0	139.3	140.2

4.17. Antepfıstığı Satış Zamanları

Antepfıstığı yaş halinde en çok eylül ayında üreticilerin %68.13'ü satılmaktadır. Ağustos ayında ise üreticilerin bir kısmı % 20.87'si erken hasat ederek boz olarak sattıklarını belirtmişlerdir. Kuru olarak satışın yoğunlaştığı dönem ise % 83.51 Şubat ayı olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.31–4.32). Şahin ve ark. (2010) tarafından yapılan satış zamanlarını fiyat serilerine göre optimize eden çalışmada Şubat ve Aralık ayı öne çıkmıştır. Buna göre işletme koşullarının çok azı buna uymaktadır. İşletmelerin satış planlarını fiyat değişimlerine bağlı olarak farklı aylara kaydırmaları kârlarını artıracaktır.

Çizelge 4.31. Yaş satış zamanı

Satış Zamanı	İşletme Grupları			Toplam	%
	1.Grup	2.Grup	3.Grup		
Hasattan önce	0	2	0	2	2.19
Ağustos	9	8	2	19	20.87
Eylül	21	22	19	62	68.13
Ekim	0	0	1	1	8.97
Cevap alınamayanlar	1	3	3	7	7.69
Toplam	31	35	25	91	100

Çizelge 4.32. Kuru satış zamanı

Satış Zamanı	İşletme Grupları			Toplam	%
	1.Grup	2.Grup	3.Grup		
Ocak	5	7	3	15	16.48
Şubat	26	28	22	76	83.51
Toplam	31	35	25	91	100

4.19.Risk Kaynağı

Çalışma sahasındaki yetiştiricilerle yapılan görüşmeler neticesinde üretim miktarını etkileyen en önemli risk faktörünün sırayla doğal koşullar (% 18,85), ikinci hastalık ve zararlılar (% 16,92) olduğu belirtilmiştir. Ürün pazarlamada öne çıkan risk ise fiyat belirsizliğidir. En ez risk unsuru ise %10,5 ile insan kaynaklı risktir (Çizelge 4.33). Bur risk unsurlarına karşılık risk transfer yöntemlerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Çizelge 4.33. Risk kaynağı

Risk Kaynakları	İşletme Grupları			Ortalama
	1.Grup	2.Grup	3.Grup	
Hastalık Zararlı	17.6	17.4	16.9	17.3
Doğa (İklim, çevre v.b.)	18.9	19.8	18.5	19.1
Üretim Teknolojisi (çeşit, gübre, ilaç vb.)	14.2	13.2	14	13.8
Fiyat	12.7	15.1	15.3	14.4
Satış Garantisi	11.6	12.9	13	12.5
Finansman Riski (faiz oranı, ödeme gücü)	13.4	11.8	12.1	12.4
İnsan Kaynaklı Risk	11.6	9.8	10.2	10.5
Toplam	100	100	100	100

4.20. Antepfıstığı Yetiştiricilerinin Antepfıstığı Tarımına Yönelmesinde Etkili Olan Faktörler

Antepfıstığı yetiştiricilerinin antepfıstığı tarımına yönelmesinde, iklim koşullarının antepfıstığı yetiştiriciliğine uygun olması, pazarlama kolaylığı, ürünü hasattan hemen sonra satılabilme şansının yanında depolama fırsatının da olması gibi faktörler öne çıkmıştır.

Üreticilerin antepfıstığı yetiştiriciliğine yönelmesini olumsuz yönde etkileyen faktörler ise ürünün periyodisite (bir yıl ürün verip bir yıl ürün vermemesi) eğilimi göstermesidir. Hastalık ve zararlılarla (3.6) mücadeledeki ilaç fiyatlarının yüksek oluşu da üreticileri olumsuz yönde etkileyen bir diğer faktördür (Çizelge 4.34).

Çizelge 4.34. Üretimi etkileyen etmenler

Etmenler	1.Grup	2.Grup	3.Grup	Ortalama
1.Ülkenin ekonomik durumundaki değişiklik	2.9*	2.7	2.8	2.8
2.Girdi maliyetlerindeki değişiklikler	3.2	3.3	3.4	3.3
3.Ürün fiyatlarındaki değişiklikler	3.5	3.6	3.6	3.6
4.Ürünün satış zamanı	4.0	3.8	3.7	3.9
5. Çeşit	3.7	3.1	3.2	3.3
6.Ürünlerin verimindeki değişiklikler	3.8	3.7	3.6	3.7
7. Ürün Fiyatı	3.8	3.7	4.0	3.8
8.Üretim tekniği hakkında bilgi sahibi olma	3.4	3.5	3.6	3.5
9.Hastalık ve zararlıların verimi düşürmesi	3.8	3.4	3.8	3.6
10.Arazi fiyatlarındaki değişiklikler	2.7	2.5	2.6	2.6
11.İşgücünün sınırlılığı	2.8	2.9	2.9	2.9
12.Ürünü Pazarlama Olanakları-Satış garantisi	3.4	3.5	3.4	3.5
13.Doğal Koşullar (arazi-iklim)	3.6	3.5	3.5	3.5
14.Çevredeki çiftçilerin yetiştirdiği ürün	2.9	2.6	2.7	2.7
15.Kredi/borç alma kolaylığı	3.0	3.0	3.2	3.0
16.Ziraat Müh./Tek. Önerisi	3.1	2.9	3.2	3.1
17.Firmaların ve tüccarların önerisi	2.3	2.1	2.2	2.2

*1-Hiç etkilenmez 2.Az 3. Orta 4.Çok Fazla 5.Tamamıyla Etkili

4.21. Antepfıstığı Üreticilerinin Tarımsal Üretimi Etkileyen Faktörlere Karşı Aldıkları Önlemler

Üreticilerle yapılan anketlerde üretimi olumsuz yönde etkileyen faktörlere karşı alınması gereken önlemler konusunda; ürünleri depolayarak farklı zamanlarda uygun fiyat oluştuğunda satmak gerektiğini vurgulamışlardır.

Üreticinin ürünü işleyip, paketleyip katma değeri yüksek ürün haline dönüştürüp satma isteğinde olduğu görülmüştür. Bu konuda ortak fikre sahip olanların toplam kitlenin ortalama 3.5 olduğu tespit edilmiştir. Yeni üretim tekniklerini kullanmanın önemine inanan üreticiler ise toplam kitlede ortalama 3.4 olduğu görülmüştür (Çizelge 4.35).

Çizelge 4.35. Üretimi etkileyen faktörlere karşı alınan önlemler

Faktörler	1.Grup	2.Grup	3.Grup	Ortalama
1-İşletmede birden çok ürüne yer verilmesi (üretim çeşitlendirilmesi)	3.1*	3.2	3.2	3.2
2-Ürünleri depolayarak farklı zamanlarda ürün satışı yapmak	3.5	3.5	3.6	3.5
3-Ürünün satılacağı pazar hakkında bilgilenmek	3.3	3.2	3.0	3.2
4-İşletme dışı yatırım yapmak	3.0	3.1	2.8	3.0
5-Aile bireylerinin işletme dışında çalışması	3.3	3.2	3.0	3.2
6-Mevcut kaynakların kullanımının planlanması	3.3	3.0	3.1	3.1
7-Borçlanmayı azaltmak	3.1	3.0	2.5	2.9
8-Vadeli satış yapmak	3.1	2.9	2.5	2.9
9-Ürün sigortası yaptırmak	3.1	2.6	2.8	2.9
10-Ürünü mamul haline getirip işleyerek satmak	3.5	3.4	3.4	3.5
11-Sözleşmeli üretim yapmak	3.1	2.7	2.8	2.8
12-Yoğun girdi kullanımı (ilaçlama vb)	3.5	3.5	3.1	3.4
13-Yeni üretim teknikleri kullanmak	3.4	3.5	3.4	3.4
14-Diğer çiftçilerle ortak hareket etme (kooperatifleşme)	3.0	3.0	2.7	2.9
15-Uygun fiyattan girdileri önceden depolamak	3.1	3.3	3.1	3.2
16-Ürünü satın alan kişi hakkında bilgi edinmek	2.4	2.5	2.3	2.4

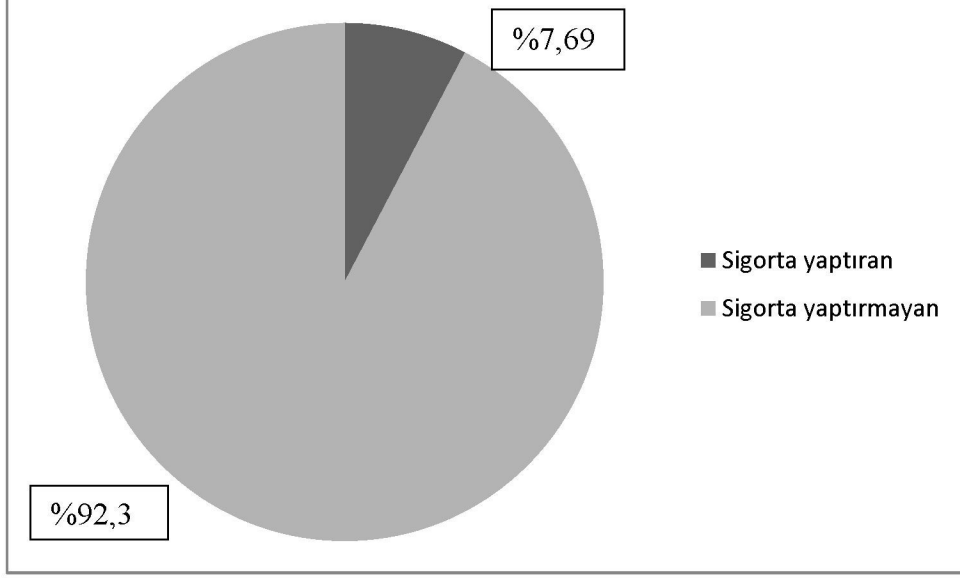
*1-Hiç etkilenmez 2.Az 3. Orta 4.Çok Fazla 5.Tamamıyla Etkili

4.22. Antepfıstığı Üretiminde Sigorta Yaptırma

Antepfıstığı yetiştiricilerinin tarım sigortası yaptırma durumu incelenmiş ve üreticilerin önemli bir kısmının (% 92,3) tarım sigortası yaptırmadıkları tespit edilmiştir (Çizelge 4.36). İşletmeler risk transfer yöntemlerinden birisi olan sigortayı kullanmadıkları anlaşılmaktadır. Sigortalamaya yönelik özel ve kamu yayımına ihtiyaç vardır.

Çizelge 4.36. Antepfıstığı üretiminde sigorta yaptırma oranı

	Kişi	%
Sigorta yaptıranlar	7	7,69
Sigorta yaptırmayanlar	84	92,3
Toplam	91	100

Şekil 4.4. Antepfıstığı Üretiminde Sigorta Yaptırma

4.23. Antepfıstığına İlişkin Sorunlar

Antepfıstığı yetiştiriciliğinde karşılaşılan en önemli sorunun; genelde bahçeler eğimli arazilerde kurulduğu için yeterli sulamanın yapılamadığı (üreticilerin % 83,5'i) olduğu belirlenmiştir (Çizelge 4.37).

Çizelge 4.37. Antepfıstığına ilişkin sorunlar

Sorunlar	Kişi	%
Hastalık, gübreleme, sulama	1	1.1
İlaç mazot	1	1.1
Sulama yetersiz	76	83.5
Su yok	13	14.3
Toplam	91	100

4.24. Antepfıstığı Üretimine İlişkin Öneriler

Anket yapılan üreticilerin antepfıstığı üretiminin istenen düzeye gelmesi için görüş ve önerileri incelenmiştir. Bu kapsamda üreticiler ilk tesis masraflarının fazlalığı ve tesis döneminden meyve elde edinceye kadar geçen sürenin (gençlik kısırlığı) uzun olması nedeniyle antepfıstığının tesis döneminde desteklenmesini, üretim girdisi olarak mazotun ve sulama yatırımlarının da desteklenmesini talep etmişlerdir (Çizelge 4.38).

Çizelge 4.38. Antepfıstığına ilişkin öneriler

Öneriler	Kişi	%
Destek yok	1	1.1
Mazot fiyatın düşmesi	1	1.1
Su yok yetersiz	2	2.2
Sulama kanalı yapılması	1	1.1
Sulama kanalları kurulmalı	86	94.5
Toplam	91	100

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Gaziantep ilinde antepfıstığı üretimi yapılan Oğuzeli, Nizip, Karkamış ilçelerindeki antepfıstığı yetiştiricilerinin sosyo-ekonomik yapıları incelenmiş antepfıstığı yetiştiricilerinin sosyal ve ekonomik yapılarına ilişkin veriler toplanmıştır.

Bu ilçelerdeki antepfıstığı üreticilerden tesadüfi örnekleme yöntemi ile toplam kitleyi temsil edecek şekilde 91 yetiştirici ile anket çalışması yapılmıştır.

Üreticilerin hane halkı sayısı ortalaması 3,6 olarak tespit edilmiştir. Üreticilerin eğitim durumuna bakıldığında %64.84'ünün ilkokul mezunu olduğu,%2.20'sinin ise üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir. Antepfıstığı yetiştiricilerinin yetiştiricilik tecrübesinin ise ortalama 26 yıl olduğu belirlenmiştir. Antepfıstığı üretimini geliştirme ve yenilikleri benimsetmeye yönelik yayım çalışmalarında bu yapının dikkate alınması sosyal sürdürülebilirliğe katkı sağlayacaktır.

Üreticilerin genelde kuru koşullarda üretim yaptıkları (%90),sulu koşullarda üretim yapanların ise (%10) düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Sulu koşullarda üretimin geliştirilmesi gerekmektedir.

Antepfıstığı üreticilerinin antepfıstığı yetiştiriciliğini tercih etme sebeplerine bakıldığında en önemlisinin arazi ve iklim koşullarına uygunluğu, daha sonra ise sırasıyla ürünün depolanabilme özelliği ve karlı oluşu tercih sebeplerinden öne çıkan nedenlerdir. Antepfıstığı bu temel özellikleri ekonomik olarak daha fazla avantaja dönüştürme yolları araştırılmalıdır. Bu konuda Ar-ge çalışmaları yapılmasına ihtiyaç vardır. Ayrıca, yeni bahçeler kurulurken bölgeye uygun anaç, çeşit ve aşı seçilmesi işletme ekonomilerine olumlu katkı sağlayacaktır.

Antepfıstığı üreticileri yetiştiricilikte kredi kullanmadıkları (%90) belirlenmiştir. Antepfıstığı yetiştiricilerinin kredi kullanmaya sıcak bakmadıkları görülmüştür. Antepfıstığı üretene işletmelerin sermaye ihtiyaçlarına yönelik kredi sağlayan kurumların özendirici ürünler geliştirmesi yararlı olacaktır.

Antepfıstığı üreticilerinin bir hanenin geçimini sağlayacak antepfıstığı arazi büyüklüğünün ne kadar olması gerektiği konusundaki düşünceleri ise; 20 da altındaki antepfıstığı arazi büyüklüğü bir hanenin geçimini sağlamada yetersiz olacağı ,%46,2'sinin ideal antepfıstığı arazi büyüklüğünün 20–49 da arasında olması gerektiğini belirtmişlerdir. Çiftçi koşullarının bu ölçülere uyduğu saptanmıştır.

Yapılan çalışma sonucu antepfıstığı üreticilerinin sahip olduğu antepfıstığı arazi varlığının ortalama 84,4 da, dekara düşen ağaç sayısı 14,4 adet/da, ortalama dekara verim 68.4 kg/da ve ortalama ağaç verimi 4.74 kg/adet olarak saptanmıştır. Kuru koşullar için verim düzeyi iyi düzeydedir. Ancak sulu koşullarda daha yüksek verimler elde edilme imkânı vardır.

Yapılan çalışmada üreticilerin antepfıstığı ağaç değeri 200-750TL arasında değiştiği tespit edilmiştir. Üreticilerin sahip olduğu çıplak arazi kıymeti 900-6500 TL/da arasında olduğu tespit edilmiştir.

İşletmeler ortalamasında 63844,35 TL Brüt üretim değeri tespit edilmiştir. BÜD'nin %98.91'ini kuru olarak satılan antepfıstığından elde edilmektedir. Kuru satış piyasada satış zamanı ayarlaması ile birlikte fiyat avantajı oluşturmaktadır.

İşletmeler ortalamasında dekara değişken masraf 354,9 TL/da ve ağaç başına değişken masraf 24.16 TL/da olarak bulunmuştur. Antepfıstığı değişken masraflarının %63.34 gibi büyük bölümünü işçilik masrafları oluşturmaktadır. İşçilik masraflarını azaltıcı mekanizasyon çalışmalarına ve Ar-ge geliştirmeye ihtiyaç vardır. Çalışmadan elde ettiğimiz bulgulara göre antepfıstığı üretiminde masraf unsurları incelendiğinde değişen masraflar içerisinde işçilik masraflarının toplam değişen masraflarının %50'sinden daha fazla olduğu belirlenmiştir. Yani antepfıstığı üretiminin emek yoğun bir üretim dalı olduğu, kırsal kesim istihdamında önemli katkısı olduğu belirlenmiştir.

İncelenen işletmelerde ortalama Brüt Kâr 33890,79 TL, dekar Brüt Kâr 401,55 TL/da ve ağaç başına Brüt Kâr 27.33 TL/adet olarak saptanmıştır. Bu sonuçlara göre antepfıstığı üretiminin gelecekte ekonomik olarak sürdürülebilir olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırma bulgulara göre antepfıstığı üreticilerinin ürünlerin satış şekli sorgulanmış bu konuda elde edilen bulgulara göre üreticilerin önemli bir kısmı ürününü hasattan sonra kurutarak kuru kırmızı kabuklu olarak sattıkları belirlenmiştir. Yine bu konuda Gaziantep ilinin tüm ilçelerini kapsayan genel çalışmada üreticilerin % 70'inin ürününü kuru kırmızı kabuklu olarak sattıkları ortaya konulmuştur. Ekonomik koşulların elverişliliği oranında satış zamanının değiştirilmesi durumunda daha yüksek fiyat elde etme olanağı oluşacaktır.

Çiftçi beyanlarına göre verimi %40.2 oranında artırmak mümkündür sonucu çıkmıştır. Bu konuda teknik Ar-ge çalışmaları ile antepfıstığı üretiminin teknik sürdürülebilirliğine katkı sağlanabilir.

Antepfıstığı üreticileri %19.1'i doğayı ve %17.3'ü ise hastalık ve zararlıları risk kaynağı olarak görmektedir. Ancak sigorta yaptırma oranı sadece %4.5'dir. Buna göre risk

transferi konusunda başta tarım sigortası olmak üzere çalışmalar yapmak gerekmektedir.

Üreticilerin antepfıstığı tarımına yönelmesinde iklim koşullarının antepfıstığı yetiştiriciliğine uygun olması, pazarlama kolaylığı, ürünü hasattan hemen sonra satabilme şansının yanında depolama fırsatının da olması gibi faktörler öne çıkmıştır. Bu faktörler teknik ve ekonomik değerler olarak artırılmalıdır.

Üreticilerin antepfıstığı yetiştiriciliğine yönelmesini olumsuz yönde etkileyen faktörler ise çeşitlerin periyodisite göstermesi, hastalık ve zararlılarla mücadeledeki ilaç fiyatlarının yüksek oluşu üreticileri olumsuz yönde etkileyen önemli faktördür. Bu etkileri azaltıcı teknik önlemler alınmalıdır.

Antepfıstığı üreticileri üretim girdilerinden akaryakıt, gübre bedeli ve zirai ilaç bedelinin yüksekliğinden yakınmışlardır. Antepfıstığı üretim miktarını olumsuz yönde etkileyen faktörlerde öne çıkan; ideal ilaçlama, ideal gübreleme, uygun çeşit olumlu yönde etkili olduğu öne çıkmıştır. Olumsuz yönde etkileyenler ise üretimde kullanılan girdi fiyatlarının yüksekliği ve üretim tekniklerini yeterince bilememe olumsuz yönde etkileyen faktörler olarak öne çıkmıştır.

Üreticilerin, ürünlerini belirli ticari aşamalardan geçirdikleri (işleme-paketleme) ve bunun neticesinde katma değeri yüksek ürün haline dönüştürerek satmak istedikleri belirlenmiştir.

Antepfıstığı yetiştiriciliği Gaziantep ilindeki kırsal kesimin önemli geçim kaynaklarından birisi olup, emek yoğun bir üretim dalı ve karlı bir üretim faaliyeti olduğu için kırsal kesimde yaşayan insanların toprağa bağlanması ve şehirlere göçünün önlenmesi açısından önemli bir üretim dalıdır. Özellikle GAP projesi kapsamında devletin bölgedeki sulama yatırımlarının artması nedeniyle antepfıstığı üretim yapılan alanlarda yetiştiriciler sulama imkânlarına kavuşmuştur. Ülkemizde antepfıstığı üretiminin yoğun olarak yapıldığı Güneydoğu Anadolu bölgesinde gelişen tarımsal sulama imkânlarıyla birlikte antepfıstığı üretim üreticilerine daha fazla gelir sağlama periyoduna girmiştir. Çiftçilerin antepfıstığı yetiştiriciliğinde sulu koşullarda yetiştiriciliğine yönelmeleri birim alandan elde edilecek antepfıstığı miktarını artıracak buda antepfıstığı yetiştiricilerinin gelir seviyesini artıracaktır.

Antepfıstığı diğer meyve türlerine göre hasattan sonra hemen satılmayıp veya kurutulduktan sonra uzun bir süre uygun koşullarda saklanabilme özelliğine sahip bir üründür. Yani antepfıstığının pazarlama periyodu diğer birçok meyve türüne göre daha uzun olup, bu durumda üreticisine geniş bir zaman diliminde cazip bir fiyattan satma

olanağı sunmaktadır. Bu yapısı ile sanayi tarım ilişkisi artırılabilir bir őrüdür. Bu bakımdan sözleşmeli üretim Şekilleri üzerinde ęalıřmalar geliştirilebilir.

Sonuç olarak coğrafi yapı ve iklim koşullarının uygunluğu teknik ve ekonomik özellikleri nedeniyle meyvecilik üretiminde öne ęıkan antepfıstığu yetiştiriciliği ęiftçilerin geleneksel üretim tarzı olup üreticiler tarafından öncelikle tercih edilen meyvecilik dalıdır.

KAYNAKLAR

- AKSOY, A. 2002. Türkiye Antepfıstığı Sektörünün Ekonomik Bir Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniv. Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- AKSOY, A., ATSAN, T., YAVUZ, F. 2002. Türkiye Antepfıstığı Sektörünün Ekonometrik Analizi, Türkiye V. Tarım Ekonomisi Kongresi, 18-20 Eylül, 2002, Erzurum, s.388-394.
- AKSOY, A., KÜLEKÇİ, M., AKSOY, E., 2010. Antepfıstığı Üretiminde İşletme Başarısına Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi Dağ ve Ova Köylerinin Karşılaştırılması. GOÜ, Ziraat Fakültesi Dergisi, 2010, 28(2), 31–37.
- Anonim, 2009. Gaziantep Tarım İl Müdürlüğü Çiftçi Kayıt Sistemi Kayıtları, Gaziantep
- Anonim, 2010 a. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Verileri, Ankara.
- Anonim, 2010 b. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Verileri, Ankara
- Anonim, 2011 a. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO).
- Anonim, 2011 b. Karkamış İlçe Tarım Müdürlüğü, Çiftçi Kayıt Sistem Verileri, Gaziantep.
- Anonim, 2012 a. Nizip Hakkında Genel Bilgiler [http:// tr.wikipedia.org/wiki/Nizip](http://tr.wikipedia.org/wiki/Nizip).
- Anonim, 2012 b. Oğuzeli Hakkında Genel Bilgiler <http://oguzeli.meb.gov.tr/>.
- Anonim, 2012 c. Karkamış, <http://tr.wikipedia.org/>.
- Anonim, 2013 a. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO).
- Anonim, 2013 b. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Verileri, Ankara.
- ARPACI, S., H.S. ATLI, (1995);. The Effect of Different In-Row Spacing on Yield Growth and Some Qualifications Under Arid Condition. First International Symposium on Pistachio Nut. Acta Hort. N. 419. P. 259–264. Adana.
- ARPACI, S., H.S. ATLI, Ö. AKSU, (1997); Kuru Koşullarda Antepfıstıklarında Değişik Sıra Üzeri Mesafeli Dikimlerde Gelişme, Verim ve Bazı Kalite Değerlerinin İncelenmesi. Antepfıstığı Araş. Enst. Müd. Yayın No. 8., 28 Sayfa Gaziantep.
- ARPACI, S., İ. DAĞDEVİREN, B.E. AK, H. TEKİN, (1999) ; Sulu Koşullarda Değişik Pistacia Türlerinin Gövde Gelişimi ve Meyveye Yatma Üzerine Etkilerinin Belirlenmesi , Türkiye III. Bahçe Bitkileri Kongresi, S. 258-262, Ankara.
- AYFER, M., 1959. Antepfıstığının Dölllenme Biyolojisi Üzerine Araştırmalar. Doktora Tezi (1957), A.Ü. Zir. Fakültesi Yayınları:148, Çalışmaları: 93,1- 104.
- AYFER, M., 1990. Antepfıstığının Dün ve Bugünü geleceği. Türkiye 1. Antepfıstığı Sempozyumu. 11-12 Eylül 1990, Gaziantep. s. 14–23.

- BAHÇIVAN, M.1987. Antepfıstığında (pistacia vera L.) Makro ve Mikro Besin Elementleri İçeriği İle Fiziksel Ve Kimyasal Toprak Özellikleri Arasındaki İlişkiler, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- BİLGİN, A.M, 1973. Antepfıstığı Tarım ve Hayvancılık Bak. Yayınları. Ankara, 123 s.
- BROWN, J.S. 1991. Pricipal Component and Cluster Analysis of Cotton Cultivar Variability a Cross The U.S. Cotton Belt, Crop Sci., 31: s.915-922.
- ÇAKMUR, Ç., 1985. Üretimin Yoğun Olduğu Bazı Yörelere Antepfıstığı Üretim, Değerlendirilmesi, Maliyeti ile Pazarlama Sorunları Üzerine Bir Araştırma. Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Gaziantep.
- ÇALIŞKAN, M., AÇAR, İ., KARADAĞ, S., ASLAN, H., 2007. Gaziantep İlinde Antepfıstığı Tarımı İle Uğraşan Ailelerin Sosyo-Ekonomik Yapılarının Belirlenmesi. Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Gaziantep.
- ÇALIŞKAN, M., ARPACI, S., SARP KAYA, K., AKGÜN, A., 2007. Türkiyede Antepfıstığının Üretim, Maliyet Ve Ticaretine İlişkin Veri Tabanı Oluşturulması Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Gaziantep.
- ÇALIŞKAN, M., ATLI, M., BİLİM, C., SARP KAYA, K., KALKANCI, N., Antepfıstığı İşletmelerinde Yeniliklerin Ve Araştırma Sonuçlarının Benimsenme Düzeyleri Ve Etki Değerlendirmesi. Tagem Projesi Sonuç Raporu-2012 (Basılmamış) Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Gaziantep.
- DUMAN. İ.,1985. Antepfıstığı Çeşitlerinin Morfolojik Özelliklerinin Araştırılması, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- ENGİNDENİZ, S., 2007. Meyve Arazilerinde Gelir Yönetimine Göre Değer Takdiri: Antepfıstığı Örneği, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 44 (3), s. 75-87
- GÜLÇUBUK, B., 1991. Nizip İlçesinde Antepfıstığı Üretimi Yapan Ailelerin Sosyo-Ekonomik Yapıları. Anlra Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- KANBER, R., EYLEN, M., KÖKSAL, H., VE YÜKSEL, G. 1990 Güneydoğu Anadolu Koşullarında Antepfıstığı Verim ve Su Tüketiminin İrdelenmesi. Türkiye I. Antepfıstığı Sempozyumu.
- KAŞKA, N., BİLGİN, A.M, 1988. Top-worjng of Wild Pistachios in Turkey. Programme de Recherche Agrimed. Rapport EUR 11557, s. 317-325

- KARLI, B.,CAKMAKLI, M. 2001. A Study On The Economic Analysis Of Pistachio Farms In Sanliurfa Province, 11 GREMPA Seminar On Pistachios And Almonds, CIHEAM-IAMZ, Zaragoza. Spain.
- KAZAN H, OKTAY F VE RENCBER O F, Yerel Üretimlerin Blgesel Kalkınmaya Etkileri: Örnek Bir Uygulama, Isparta, 2010.
- KÜLEKÇİ, M, AKSOY, A. 2011. Gaziantep İli Dağ ve Ova Köylerinde Antepfıstığı Üretim Maliyetlerinin Karşılaştırılması, U. Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi, Cilt 25, Sayı 1, 41-51.
- MİRAN, B., 2002. Temel İstatistik, Ege Üni. Basımevi, İzmir, s.288
- NEWBOLD, P., 1995. Statistics for Business and Economics, Prentice-Hall International, New Jersey, 867p.
- NİKPEYMA, Y. 1990. Değişik Antepfıstığı Çeşitlerinin Bazı Pistacia Türleri Üzerine Aşılmasında En Uygun Aşı Uygun Aşı Şekli ve Zamanının Belirlenmesi Üzerinde Araştırmalar. Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- ÖZDEN, Ç., 2007. Avrupa Birliği Sert Kabuklu Meyveler Yerinde Dış Pazar Araştırması. T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi ARGE Başkanlığı s.188.
- ÖZBEK, S., 1978. Özel Meyvecilik Ç.Ü. Ziraat Fakültesi Yay. Adana.
- ÖZSABUNCU, İ.H., 1992. Gaziantep (Oğuzeli Ovası) Tarım İşletmelerin Ekonomik Analizleri ve Bu İşletmelerde Üretim Pazarlaması Uygulaması, Gaziantep Üniversitesi Basımevi, Gaziantep.
- SEDAGHAT, R., 2006. Economics of Pistachio Industry In Iran Tropics, Agricultura Tropica Et Subtropica. s. 209–215.
- ŞAHİN, A., MİRAN, B., AKBAY, C., 2010. Risk Koşullarında Satış Zamanını Planlamada Alternatif Yaklaşımlar: Antepfıstığı Örneği. Türkiye IX. Tarım Ekonomisi Kongresi, Şanlıurfa.
- TEKİN, H., C.GENÇ, C.KURU ve F.AKKÖK., 1990. Antepfıstığının Besin Kapsamının Belirlenmesi ve En Uygun Yaprak Örneği Alma Zamanının Belirlenmesi, I.Antepfıstığı Sempozyumu Bildirileri, Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Sh.: 120-138, Gaziantep.
- TEKİN, H., 1993. Başbakanlık D.P.T. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Antepfıstığı Özel İhtisas Komisyonu Raporu (Basılmamış), Gaziantep.

TEKİN, H., S. ARPACI, H.S. ATLI, R.KARACA, C. MART, K.TURAN,1995.
Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü No.4, Gaziantep.

TEKİN, H., ARPACI, S.,ATLI, H.S., AÇAR, İ., KARADAĞ,S.YÜKÇEKEN, Y.,
YAMAN, A.,2001. Antepfıstığı Yetiştiriciliği Yayın No: 13 Antepfıstığı Araştırma
Enstitüsü Müdürlüğü, Gaziantep.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Ümran ELDOĞAN
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve yeri: 14.10.1974 Essen/ALMANYA
Medeni Hali : Bekâr
Telefon : 0(342) 338 08 00
e-posta : eldoganumran@hotmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	KSÜ/ Tarım Ekonomisi Bölümü	2013
Lisans	Harran Üniversitesi / Ziraat Fak.	1997
Lise	Gaziantep Bayraktar Lisesi	1992

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
1997-2000	Gaziantep	Vekil Öğretmenlik
2001-2011	KSÜ/İslahiye MYO	Öğretim Görevlisi
2011-	Gaziantep Antepfıstığı Araştırma İst.	Mühendis

Yabancı Dil

İngilizce